

Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 1/2023

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2022

28.2.2023

Sisällysluettelo

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös vuodelta 2022.....	5
1. Toimintakertomus	5
1.1. Johdon katsaus	5
2. Tuloksellisuus	8
3. Vaikuttavuus	15
3.1. Toiminnan vaikuttavuus	15
3.2. Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus	23
4. Toiminnan tehokkuus	24
4.1. Toiminnan tuottavuus	24
4.2. Toiminnan taloudellisuus	25
4.3. Maksullisen liiketaloudellisen toiminnan tulos ja kannattavuus.....	31
4.4. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	34
5. Tuotokset ja laadunhallinta	35
5.1. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	35
5.2. Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	41
6. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	45
6.1. Henkilöstömäärä ja -rakenne	48
6.2. Työhyvinvointi.....	50
6.3. Osaaminen ja aineeton pääoma	52
7. Tilinpäätösanalyysi.....	55
7.1. Rahoituksen rakenne.....	55
7.2. Talousarvion toteutuminen.....	57
7.3. Tuotto- ja kululaskelma	58
7.4. Tase	63
8. Sisäisen valvonnan arviointi ja vahvistuslausuma	65
9. Arviointien tulokset.....	69
9.1. Rikosseuraamuslaitoksen sisäisen tarkastuksen tekemät tarkastukset.....	69
9.2. Laillisuusvalvontahavainnot	72
9.3. Ulkopuolisten organisaatioiden tekemät tarkastukset.....	73
9.4. Keskeiset sisäisen valvonnan kehittämiskohteet vuonna 2023	77
10. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä.....	78
10.1. Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvedot	78
10.2. Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot	78

11.	Talousarvion toteumalaskelma	79
12.	Rikosseuraamuslaitoksen talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella	81
13.	Tuotto- ja kululaskelma	82
14.	Tase	83
15.	Liitetiedostot.....	85
15.1.	Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta.....	85
15.2.	Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot	87
15.3.	Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset	88
15.4.	Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat	88
15.5.	Liite 5: Henkilöstökulujen erittely.....	89
15.6.	Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset	90
15.7.	Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisvaikutteisten menojen poistot.....	91
15.8.	Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut.....	93
15.9.	Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat	93
15.10.	Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset.....	94
15.11.	Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat	95
15.12.	Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut	95
15.13.	Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat.....	95
15.14.	Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat.....	95
15.15.	Liite 15: Velan muutokset	95
15.16.	Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio.....	95
15.17.	Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot	95
15.18.	Liite 18: Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sekä kuvaus kustannuslaskelman periaatteista	96
16.	Allekirjoitus	98

Kuvaluettelo

Kuva 1: Vankeja ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaita keskimäärin vuosina 2006–2022	41
Kuva 2: Vuotuinen teoreettinen työajan käyttö vuonna 2022, koko henkilöstö	53
Kuva 3: Vuotuinen teoreettinen työajankäyttö vuonna 2022 sukupuolittain, miehet	53
Kuva 4: Vuotuinen teoreettinen työajankäyttö vuonna 2022 sukupuolittain, naiset.....	54

Taulukkoluetelo

Taulukko 1: Uusiminen kolmen vuoden seuranta-ajalla	21
Taulukko 2: Uusiminen viiden vuoden seuranta-ajalla	21
Taulukko 3: Tuottavuus	24
Taulukko 4: Tuottavuus, koulutettavapäivät	24
Taulukko 5: Toimintamenot	27
Taulukko 6: Kustannukset (netto)	28
Taulukko 7: Yksikkökustannukset (netto).....	28
Taulukko 8: Seuraamusten kustannukset (netto).....	30
Taulukko 9: Maksullisen liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus.....	31
Taulukko 10: Työtoiminnan kustannusvastaavuus ja kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan tuloslaskelma	32
Taulukko 11: Suoritteiden määrät	40
Taulukko 12: Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatumittarit	43
Taulukko 13: Henkilöstö, lukumäärä ja prosenttiosuus 31.12.2022.....	48
Taulukko 14: Henkilötyövuodet henkilöstöryhmittäin.....	49
Taulukko 15: Henkilöstön keski-ikä 31.12.2022	49
Taulukko 16: Henkilöstön ikäjakauma 31.12.2022	50
Taulukko 17: Valtion henkilöstötutkimus VMBaro	50
Taulukko 18: Sairauspoissalot	51
Taulukko 19: Henkilöstön vaihtuvuus.....	51
Taulukko 20: Henkilöstön vaihtuvuus prosentteina koko henkilöstöstä	52
Taulukko 21: Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	52
Taulukko 22: Henkilöstön koulutustasoindeksi	52
Taulukko 23: Rikosseuraamusalan rahavirtalaskelma	56

Taulukko 24: Rikosseuraamusalan tuotto-kululaskelma.....	58
Taulukko 25: Rikosseuraamusalan IT-menot.....	63

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös vuodelta 2022

Rikosseuraamuslaitos vastaa tutkintavankeuden toimeenpanosta sekä vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa huolehditaan täytäntöönpanon varmuudesta, luotettavuudesta ja turvallisuudesta.

Rikosseuraamuslaitoksen kirjanpitoyksikköön kuuluivat 31.8.2022 asti keskushallintoyksikkö, kolme rikosseuraamusaluetta, täytäntöönpanoyksikkö (TPY) ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskus (RSKK). Organisaatiouudistuksen voimaantulosta 1.9.2022 lukien Rikosseuraamuslaitoksen kirjanpitoyksikkö muodostui neljästä valtakunnallisesta vastuualueesta.

1. Toimintakertomus

1.1. Johdon katsaus

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen ensimmäinen vaihe tuli voimaan 1.9.2022 lukien. Organisaatorakenteiden lisäksi uudistettiin Rikosseuraamuslaitoksen ohjaus- ja johtamisjärjestelmää. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnot keskitettiin valtakunnallisesti. Uudistuksen tavoitteena on Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tuloksellisuuden, laadun ja tehokkuuden sekä toiminnan yhdenmukaisuuden paraneminen. Rikosseuraamuslaitoksen uusi asiakastietojärjestelmä Roti otettiin käyttöön 2.5.2022. Järjestelmän käytettävyydessä ilmenneet vaikeudet ovat kuormittaneet henkilöstöä, hidastaneet asiakasprosesseja sekä aiheuttaneet haasteita tilastoinnille ja raportoinnille. Loppuvuodesta toteutettiin Hilda-asianhallintajärjestelmän käyttöönotto.

Koronapandemia vaikutti Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan erityisesti vuoden 2022 alkupuolella, muun muassa vankiloissa järjestettävää toimintaa jouduttiin rajoittamaan laitosepidemioiden vuoksi. Sakonmuuntorangaistusta suorittavien täytäntöönpanon aloitusta rajoitettiin koronapandemian vuoksi 31.5.2022 asti. Täytäntöönpanon rajoitusten aiheuttamat jonot purkautuivat pitkälti vuoden kuluessa, mikä nosti asiakasmääriä. Kokonaisuutena tarkastellen koronapandemian hoidossa onnistuttiin Vankiterveydenhuollon kanssa hyvällä yhteistyöllä erinomaisesti. Varautumista normaaliolojen häiriötilanteisiin

sekä laajempiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin on kehitetty. Esimerkiksi perushuollon toimivuutta karanteenitilanteissa kehitettiin yhteistyössä Leijona Cateringin kanssa.

Vuonna 2022 vankeja oli keskimäärin 3 056 (2 809 vuonna 2021). Vangeista naisia oli 7,7 prosenttia ja alle 21-vuotiaita 2,9 prosenttia. Ulkomaalaisvankien osuus kaikista vangeista oli keskimäärin 16 prosenttia. Vankeusrangaistukset ovat keskimäärin lyhyitä. Yli puolet vankeusvangeista suoritti rangaistusta vankilassa enintään kuusi kuukautta.

Yhdyskuntaseuraamuksia suorittavia asiakkaita oli keskimäärin 3 502. Uuden asiakastietojärjestelmän myötä yhdyskuntaseuraamusasiakasmäärän laskentaperusteet muuttuivat, joten luku ei ole täysin vertailukelpoinen aiempien vuosien kanssa.

Yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden määrä oli arviolta noin yhdeksän prosenttia korkeampi kuin vuonna 2021. Yhdyskuntaseuraamusasiakkaista alle 21-vuotiaita oli keskimäärin 12 prosenttia, naisia 12 prosenttia ja ulkomaalaisia noin kahdeksan prosenttia.

Toiminnallinen tuloksellisuus oli tyydyttävällä tasolla, mutta haasteista huolimatta perustoiminnot on kyetty ylläpitämään hyvin. Kansainvälisiin suosituksiin perustuva vaatimus vähintään kahdeksan tunnin ajasta vuorokaudessa sellin ulkopuolella ei toteudu. Vankien keskimääräinen toiminta-aika jäi noin 16 tuntiin viikossa, kun tavoiteltu toiminta-aika on 35 tuntia viikossa. Tavoitteena on vähentää vapautumista suoraan suljetuista vankiloista ja lisätä avolaitossijoituksia sekä valvotun koevapauden käyttöä. Avoimempaa rangaistusten täytäntöönpanoa ei ole onnistuttu edistämään vuonna 2022 aiempien vuosien tapaan. Vankeusvangeista avolaitoksissa oli keskimäärin päivässä 42,7 prosenttia (45,6 prosenttia vuonna 2021). Valvotun koevapauden kautta vapautui 22,7 prosenttia vankeusvangeista (24,5 prosenttia vuonna 2021). Vuoden aikana toiminnan kehittämisessä huomioitiin muun muassa nuoret ja alaikäiset vangeille sekä naisvangit. Heille kohdennettuja palveluita ja tukitoimia sekä heidän sijoittamistaan vankilaan kehitettiin.

Toiminnalliseen tuloksellisuuteen vaikuttivat toiminnan laajuuteen, käytössä olevaan laitosrakenteeseen ja täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin nähden liian pienen henkilöstömäärän lisäksi muun muassa sairauspoissaolojen korkea määrä ja uuden asiakastietojärjestelmän Rotin käyttöönottoon liittyvät haasteet. Tuloksellisuutta edistävänä tekijänä voidaan mainita henkilöstön sitoutuneisuus. Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea on toistuvasti kiinnittänyt huomiota vangeille järjestettävän mielekkään toiminnan ja koulutetun henkilökunnan riittämättömyyteen sekä vankiterveydenhuollon resursseihin. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen laitostarkastuksissa useat tarkastushavainnot viittaavat erityisesti koulutetun valvontahenkilöstön riittämättömyyteen määrään. Valtioneuvoston selonteossa oikeudenhoidosta todetaan, että toimintakyvyn

turvaamiseksi sekä toiminnan tuloksellisuuden, turvallisuuden ja vaikuttavuuden ylläpitämiseksi Rikosseuraamuslaitokselle tulisi osoittaa yhteensä 400 henkilötyövuoden lisäresurssi vuoteen 2027 mennessä. Lisähenkilöstön turvin Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tasoa kyettäisiin arvion mukaan nostamaan kohtuulliselle tasolle.

Turvallisuustilanne vankiloissa säilyi yleisesti ottaen hyvänä. Järjestäytyneisiin rikollisryhmiin ja katujengeihin kuuluvien tai niiden vaikutuspiirissä olevien vankien määrä on pysytellyt noin 200 henkilössä. Rikosseuraamuslaitos on ryhtynyt useisiin toimenpiteisiin rikollisryhmien toimintamahdollisuuksien rajoittamiseksi sekä muun vankiyhteisön turvallisuuden ja henkilöstön työturvallisuuden takaamiseksi. Keskeisin toimenpide on ollut järjestäytyneisiin rikollisryhmiin kuuluvien vankien asuttamisen ja toimintojen eriyttäminen muusta vankiyhteisöstä, mikä paransi myös henkilöstön työturvallisuutta. Tähän tarkoitukseen perustettujen tehostetun valvonnan osastojen toiminta on käynnistynyt vuoden 2022 aikana, ja sillä voidaan arvioida saavutetun tavoitellun suuntaisia tuloksia.

Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä nousi. Vuonna 2022 sairauspoissaoloja oli 18,6 työpäivää / henkilötyövuosi (15,5 vuonna 2021). Merkittävä sairauspoissaoloja lisännyt tekijä vuoden 2022 aikana oli korona. Mahdollisia muita sairauspoissaolojen lisääntymiseen vaikuttaneita tekijöitä ovat henkilöstöresurssivaje sekä merkittävät toimintaan vaikuttaneet muutokset kuten Rotin käyttöönotto ja organisaatiouudistus. Sairauspoissaolojen korkea määrä antaa aiheita vahvistaa erityisiä työkyvyn kehittämistoimia ja panostaa eri keinoin työhyvinvointiin ja esihenkilötyöhön alan erityinen psykososiaalinen kuormitus huomioiden. Alalle koulutetun valvontahenkilöstön saatavuudessa on haasteita. Ilmiö näkyy koko hallinnonalalla ja yhteiskunnassa yleisemminkin, yhä useammissa ammattiryhmissä on pulaa osaajista. Kouluttamattoman ja epäpätevän valvontahenkilökunnan suuri määrä aiheuttaa riskejä toiminnan laadulle ja turvallisuudelle. Alalle kouluttamattomien osuus valvontahenkilöstöstä oli 11,6 % (10,6 % vuonna 2021). Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkoja ja yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa on lisätty koulutetun henkilökunnan saatavuuden parantamiseksi.

2. Tuloksellisuus

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallinen tuloksellisuus oli tyydyttävällä tasolla vuonna 2022. Toiminnalliseen tuloksellisuuteen vaikuttivat tavoitteisiin ja toiminnan laajuuteen nähden liian pienen henkilöstömäärän lisäksi muun muassa sairauspoissaolojen korkea määrä ja uuden asiakastietojärjestelmän Rotin käyttöönotto. Rotin käyttöönotto on muun muassa vienyt henkilöstön työaikaa ja hidastanut asiakasprosesseja.

Koronapandemia vaikutti Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan ja tuloksellisuuteen. Tartuntojen määrä oli suurimmillaan alkuvuoden 2022 aikana, 80–90 % kaikista epidemian aikana tietoon tulleista vankien ja henkilöstön tartunnoista ajoittuu vuodelle 2022. Yleiset koronaperusteiset toiminnan rajoitukset poistuivat vankiloista vuoden 2021 lopulla, jolloin poistumislupa- ja tapaamiskäytännöt palautuivat normaaleiksi.

Henkilöstön osalta seuranta päättyi syksyllä 2022 ja Vankiterveydenhuollon yksikkö lopetti vankien tartuntojen seurannan vuoden 2023 alussa. Onnistuminen koronatilanteen hallinnassa perustui sitoutuneeseen henkilökuntaan ja hyvään yhteistyöhön Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa. Yhteistyö oikeusministeriön kanssa mahdollisti väliaikaisten säädösten nopean valmistelun ja voimaansaamisen. Lisätalousarvioissa saadut koronaruuhkan purkuun osoitetut lisäresurssit mahdollistivat osaltaan koronaturvallisempaa toimintaa.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan vaikuttavat lainsäädäntömuutokset ja -uudistukset

Rikosseuraamuslaitoksen organisaation kehittämistä (Rise 2.0) koskevat muutokset Rikosseuraamuslaitoksesta annettuun lakiin sekä seuraamusten täytäntöönpanoa koskeviin lakeihin tulivat voimaan 1.9.2022. Myös organisaatiouudistusta koskevat asetusmuutokset tulivat voimaan 1.9.2022. Ns. Roti-lakipakettiin sisältyvät säännösmuutokset (HE 246/2020) tulivat voimaan 4.4.2022.

Eduskunta on hyväksynyt vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevat säännösmuutokset (HE 165/2020 vp, HE 272/2022 vp). Tupakointi kielletään suljettujen vankiloiden sisätiloissa, mutta sallittaisiin päivittäisen ulkoilun yhteydessä. Avolaitoksissa tupakointi olisi sallittua. Lisäksi säädetään vankien ja tutkintavankien oikeudesta tupakoinnista vieroittautumisen tukeen.

Työryhmätyötä tutkintavankien sijoittamista ja vanginkuljetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi on jatkettu. Tavoitteena on, että vuodesta 2025 alkaen tutkintavankeja säilytetään pääsääntöisesti vankiloissa eikä enää poliisien säilytystiloissa. Tavoitteena on myös kehittää viranomaisten välistä työnjakoa vanginkuljetuksessa.

Työryhmätyötä vaarallisimpien väkivaltarikollisten vapauttamiseen liittyvän lainsäädännön ja viranomaisten välisten yhteistyökäytäntöjen arvioimiseksi on jatkettu. Työryhmä selvittää mm. mahdollisuuksia muuttaa elinkautisvankien vapauttamiseen liittyvää riskiarviointimenettelyä siten, että siihen liittyvä riskiarviointimenettely painottuisi vankeusajan alkuun.

Seksuaalirikoslainsäädäntöä koskeva kokonaisuudistus hyväksyttiin, ja uudistus on tullut voimaan 1.1.2023. Arvion mukaan lainmuutosten seurauksena vankeusvuosia tulisi lisää 92, joista aiheutuvien taloudellisten vaikutusten arvioidaan syntyvän aikaisintaan vuonna 2023, ja täysimääräisinä vaikutukset tuntuisivat muutamana sen jälkeisenä vuonna.

Hallituksen esitys lähestymiskiellon tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 143/2022 vp) hyväksyttiin eduskunnassa. Lakien on tarkoitus tulla voimaan lokakuussa 2023. Uutena keinona hengen tai terveyden vaarassa olevan henkilön suojelemiseksi otetaan käyttöön sähköisesti valvottu lähestymiskielto, jonka teknisestä valvonnasta vastaa Rikosseuraamuslaitos.

Hallituksen esitys koskien pakkokeinolain ja esitutkintalain muutoksia (HE 217/2022 vp) on eduskunnan käsiteltävänä. Esityksen tarkoituksena on selventää mm. kiinniotetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpidon rajoitusten alaa ja rajoitusten valvonnan vastuita. Lisäksi jatkossa mm. edellytettäisiin erityisen painavia syitä sellaisille rajoituksille, jotka koskevat yhteydenpitoa nimeämättömään joukkoon henkilöitä.

Hallituksen esitys sukupuolen vahvistamista koskevaksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (189/2022 vp) on hyväksytty eduskunnassa. Esityksessä lähtökohtana on, että jatkossa sukupuolen vahvistaminen erotetaan lääketieteellisistä tutkimuksista ja hoidoista ja perustuisi jatkossa ainoastaan henkilön omaan selvitykseen asiasta. Vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin esitetään mahdollisuutta poiketa turvallisuusperusteilla sukupuolen mukaisesta osastosijoittelusta.

Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusministeriön väliseen vuosien 2022–2025 tulossopimukseen on kirjattu seuraavat toiminnallisen tuloksellisuuden tulostavoitteet ja välitavoitteet. Alla on kuvattu vuodelle 2022 asetettujen välitavoitteiden toteumatiedot.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet kaudella 2022–2025 ovat:

Toiminnallinen tuloksellisuus

- Verkostoidumme ja integroidumme yhteiskunnan palveluihin.
- Toiminta- ja asiakasprosessit ovat sujuvia, tietojärjestelmät edistävät tuloksellisuutta.
- Toimipaikkaverkosto ja organisaatorakenne edesauttavat tavoitteiden saavuttamista.

Tulostavoitteen ”Verkostoidumme ja integroidumme yhteiskunnan palveluihin” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Kehitetään verkostoyhteistyötä tavoitteena rikosseuraamusasiakkaiden tuen ja palveluiden yhteensovittaminen yhteiskunnan normaalipalveluihin sekä monitoimijaisen yhteistyön ja palvelujatkumoiden kehittäminen. Toimenpiteinä mm.
 - Järjestetään toiminta valtakunnallisten sidosryhmäyhteistyön linjausten mukaisesti ja kehitetään verkostotyön työkäytäntöjä.

Toteuma:

Sidosryhmäyhteistyön linjaukset julkaistiin alkukesällä 2022. Vuoden 2022 aikana aloitettiin valmistelu hyvinvointialueiden kanssa tehtävän yhteistyön luomiseksi. Verkostoyhteistyötä on jatkettu ja kehitetty eri projektikumppanien kanssa ja vahvistettu sidosryhmien hyödyntämistä esimerkiksi digipalveluiden osalta. Toteutettiin muun muassa testiversio Rikosseuraamuslaitoksen käyttöliittymästä kansalliseen tekoälyohjelma Aurora AI:hin tehostamaan palveluohjausta ja sidosryhmäyhteistyötä. Testiversiota testataan kolmessa yksikössä vuoden 2023 aikana. Sidosryhmäyhteistyötä on tehty myös lisäämällä rangaistusaikaista ulkopuoliseen kuntoutukseen sijoittamista.

- Kehitetään asiakassuunnitelmayhteistyötä, rakennetaan verkostotyönä asiakassuunnitelmille yhteisiä tavoitteita ja turvataan jatkumot viranomaisyhteistyön suositusten mukaisesti.

Toteuma:

Asiakassuunnitelmayhteistyön kehittämistä toteutetaan kaikessa yhteistyön kehittämisessä eri yhteistyökumppanien kanssa. Oikeusministeriön suositusten (Taustalla rikos, edessä muutos) toimeenpanoa tulee jatkaa myös Rikosseuraamuslaitoksen osalta, jotta esimerkiksi asiakasprosessin alkuvaiheen yhteistyö yhteistyökumppaneiden kanssa saadaan varmistettua.

- Kehitetään sakko- ja lyhytaikaisvankien palveluita ja palvelujatkumia sekä lisätään sakko- ja lyhytaikaisvankien sijoittamista ulkopuoliseen kuntoutukseen.

Toteuma:

Sakkovankihankkeessa ulkopuolisen sijoituksen aloitti yhteensä 320 vankia, sijoitus keskeytyi 66 vangilla. Suunnitellusti loppuun asti vankilan ulkopuoliseen päihdehoitolaitokseen sijoitettuna oli 254 vankia. Hankkeen asiakkaista sakkovangeja oli 137, joista noin 70 % tuli vankilaan etsintäkuulutettuna. Lyhytaikaisvankeja oli 133 ja sakko- sekä vankeusvankeutta suorittavia oli 50. Sijoitetuista miehiä oli 277 ja naisia 43. Ulkopuoliseen kuntoutukseen sijoitettuna olleiden sakkovankien osuus vapautuneista sakkovangeista oli 8,2 %.

Vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa Rikosseuraamuslaitokselle myönnettiin 2,228 miljoonaa euroa koronan aiheuttaman täytäntöönpanoruuhan purkamiseen. Määräraha kohdennettiin lyhytaikaisvankien ja sikonmuuntorangaistusta suorittavien ulkopuoliseen kuntoutukseen sijoittamisen lisäämiseen vankiloiden yliasutuksen välttämiseksi.

Sijoituksista merkittävä osa oli tehty entisen Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen alueelta (182). Entisen Itä- ja Pohjois- sekä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen vankiloista asiakkaita sijoitettiin huomattavasti vähemmän. Hoitovuorokausihinta Rikosseuraamuslaitoksen käyttämissä laitoksissa oli 193 euroa/vrk. Sijoitusvuorokausia vuonna 2022 oli 11 121 kappaletta.

Tulostavoitteen ”Toiminta- ja asiakasprosessit ovat sujuvia, tietojärjestelmät edistävät tuloksellisuutta” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Toteutetaan Rotin jatkokehitys.

Toteuma:

Rikosseuraamuslaitoksen uuden asiakastietojärjestelmän Rotin jatkokehitys aloitettiin välittömästi järjestelmän käyttöönoton jälkeen. Syksyllä 2022 saatiin valmiiksi kaksi

jatkokehityksen julkaisua:

- 1) vastuiden ja prosessien määrittely uuden organisaation vaatimusten mukaisesti sekä
- 2) yhdistelmärangaistuksen valvonta-ajan prosessi. Jatkokehitystä on hidastanut käyttöönotossa havaittujen migraatiovirheiden korjaaminen sekä Rotin ylläpidon ja kehittämisen uudelleenorganisointi organisaatiomuutoksen yhteydessä. Rotin jatkokehityksen ylläpitomalli ja kehityksen tiekartta on luotu. Rotiin suunnitteilla olevan tekoälyohjelman RISE AI:n vaatimusmäärittelyt on tehty ja Rotin vuoden 2023 kehityksen tiekartassa toteutuksen vieminen Rotiin alkaa marraskuussa 2023.

- Seurataan ja arvioidaan Roti-hankkeen tuottavuushyötyjä.

Toteuma:

Roti-hankkeen tuottavuushyötyjä ei arvioitu vuoden 2022 aikana johtuen käyttöönoton viivästymisestä. Tuottavuushyötyjä arvioidaan aktiivisesti jatkokehityksen yhteydessä vuoden 2023 aikana.

- Rikosseuraamusasiakkaiden sähköistä asiointia ja digipalveluita lisätään ja kehitetään kaikissa yksiköissä.

Toteuma:

Älyvankilajärjestelmän käyttöä on jatkettu ja kehitetty Hämeenlinnan vankilassa. Älyvankilajärjestelmän laajentaminen on käynnistetty Pyhäselän vankilassa joulukuussa 2022. Lisäksi laajentamista on suunniteltu muihin suljettuihin vankiloihin. Älyvankilajärjestelmästä ja sen laajentamisesta on teetetty ulkopuolinen selvitys. Realistinen laajentamistahti on 1 - 2 laitosta vuosittain. Sähköisen asioinnin työasemien määrää on lisätty. Vankisähköposti on otettu käyttöön Hämeenlinnan vankilassa ja Turun vankilan naisten osastolla. Vankisähköpostin käyttö laajennetaan kaikkiin suljettuihin vankiloihin vuoden 2023 aikana.

Asiakkaiden opiskelumahdollisuuksia on parannettu ottamalla käyttöön erillinen opiskeluprofiili sähköisillä työasemilla. Samalla toiminnallisuudella asiakkaille on mahdollista tutustua oikeudenkäyntimateriaaleihin sähköisesti. Asiakkaille tarjottavia sähköisiä kuntoutuspalveluita on lisätty ja tehty yhteistyötä digipalveluita tarjoavien hankkeiden kanssa. Lisäksi on toteutettu testiversio Risen käyttöliittymästä kansalliseen tekoälyohjelma Aurora AI:hin tehostamaan palveluohjausta ja sidosryhmäyhteistyötä.

- Esitutkintaviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö on sujuvaa. Toimenpiteinä mm. selvitetään työnjako ja vastuut vangin kuljetuksessa.

Toteuma:

Rikosseuraamuslaitos on allekirjoittanut yhteistyösopimuksen Poliisihallituksen ja Keskusrikospoliisin kanssa. Yhteistyötä on edistetty viranomaisten välillä myös tutkintavankeuden ja vanginkuljetuksen yhteistyöryhmässä moniviranomaisyhteistyönä. Viranomaisyhteistyössä on käynnistetty vanginkuljetuspilotti, jota varten on laadittu yhteistyösopimus poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen ja käräjäoikeuden välille.

Tulostavoitteen ”Toimipaikkaverkosto ja organisaatiorakenne edesauttavat tavoitteiden saavuttamista” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Rikosseuraamuslaitos on nykyistä yhtenäisempi organisaatio, jonka toimeenpanokyky paranee. Toimenpiteinä mm.
 - Toteutetaan organisaatiorakenteen (Rise 2.0) muutokset.
 - Seurataan organisaatiouudistusten tavoitteiden toteumista.

Toteuma:

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen ensimmäinen vaihe (Rise 2.0) toteutettiin 1.9.2022 lukien. Organisaatiouudistuksen seurauksena Rikosseuraamuslaitoksessa on neljä valtakunnallista vastuualuetta, jotka vastaavat kehittämisestä ja ohjauksesta, asiakasprosesseista, hallinto- ja tukipalveluista sekä operatiivisesta toiminnasta. Rikosseuraamusalan tutkinto- ja täydennyskoulutusta tarjoava Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on osa kehittämisen ja ohjauksen vastuualuetta. Operatiiviselle vastuualueelle kuuluu 11 rikosseuraamuskeskusta yksiköineen (vankilat ja yhdyskuntaseuraamustoimistot).

Lähivuosina toteutetaan organisaatiouudistuksen toinen vaihe, jossa tarkastellaan rikosseuraamuskeskusten organisaation ja johtamisen sekä rekrytointi- ja koulutusjärjestelmän uudistamistarpeita.

Organisaatiouudistuksen tavoitteena on, että Rikosseuraamuslaitos olisi jatkossa nykyistä yhtenäisempi valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka strateginen toimeenpanokyky on parantunut. Hankkeen tavoitteena on myös lisätä yhdenmukaisuutta, erityisesti asiakkaita koskevien ratkaisujen ja seuraamusten sisältöjen osalta. Lisäksi uudistuksen tavoitteena on, että Rikosseuraamuslaitoksen

kyky järjestää toiminnot verkostoituneesti osana yhteiskunnan palvelujärjestelmää parantuu. Rikosseuraamuslaitos seuraa organisaatiouudistuksen tavoitteiden toteutumista.

- Toimipaikkaverkostoa kehitetään toimintaa tukevien tilojen varmistamiseksi.

Toteuma:

Rikosseuraamuslaitos on osallistunut Valtion palvelu- ja toimitilaverkostouudistukseen Lappeenrannassa, Mikkelissä ja Oulussa, missä tavoitteena on yhteiset toimintatilat valtion muiden toimijoiden kanssa.

Vantaan vankilan lisärakennus valmistuu loppuvuodesta 2024, Vaalan uusi vankila valmistuu loppuvuodesta 2024 ja Oulun uusi vankila valmistuu loppuvuodesta 2025.

- Risen toimitilaverkoston pitkántähtäimen kehittämissuunnitelma valmistuu 31.8.2022 mennessä. Suunnitelmassa huomioidaan kestävä kehitys ja hiilijalanjälki.

Toteuma:

Rikosseuraamuslaitos on laatinut yhteistyökumppaneidensa kanssa vankilaverkostoa koskevan analyysin, jossa verkostoa on tarkasteltu vuoteen 2040 saakka.

3. Vaikuttavuus

3.1. Toiminnan vaikuttavuus

Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on myös oikeusturvan ja yhdenmukaisten käytäntöjen varmistaminen sekä suunnitelmallisen ja asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusministeriön väliseen vuoden 2022–2025 tulossopimukseen on kirjattu seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tulostavoitteet ja välitavoitteet. Alla on kuvattu vuodelle 2022 asetettujen välitavoitteiden toteumatiedot.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet kaudella 2022–2025 ovat:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

- Valmennamme asiakkaita rikoksettomaan elämäntapaan.
- Huolehdimme turvallisuudesta rangaistusten täytäntöönpanossa ja edistämme yhteiskunnan turvallisuutta.
- Toiminnassamme toteutuu oikeusturva ja yhdenvertainen kohtelu.

Tulostavoitteen ”Valmennamme asiakkaita rikoksettomaan elämään” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Lisätään toimintaa, joka vähentää rangaistusta suorittavien uusintarikollisuutta. Kehitetään toiminnan vaikuttavuuden arvioitavuutta. Toimenpiteinä mm.
 - Seksuaali- ja väkivaltarikoksiin syyllistyneiden vankien kuntouttavan toiminnan lisääminen.

Toteuma:

Vuonna 2022 järjestettiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen ja Viola ry:n kanssa yhteistyössä Kissa pöydälle -koulutus lähityötä tekeväille henkilöstölle. Koulutuksessa keskeisenä teemana on lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja puheeksiotto arjen

tilanteissa vankilaosastoilla ja yhdyskuntaseuraamustoimistoissa. Koulutuksesta on tarkoitus tulla pysyvä osa Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen koulutustarjontaa.

Seksuaali- ja väkivaltarikoksiin syyllistyneiden vankien kuntouttavaan toimintaan osallistumisesta ei ole saatavissa tilastotietoja uuden asiakastietojärjestelmän (Roti) käyttöönoton myötä.

- Vankien toimintaohjelmiin ja koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia lisätään. Yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden toimintaohjelmiin osallistumista lisätään ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaita ohjataan koulutukseen.

Toteuma:

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (JOTPA) kanssa on käynnistetty yhteistyö, jonka tarkoituksena on kehittää vankien osallistumismahdollisuuksia lukiokoulutukseen sekä käynnistää vankien perustaitovalmiuksien parantamiseen liittyvä kokeiluhanke.

Silta-Valmennusyhdistys ry:n kanssa on vuonna 2022 aloitettu nuorille vangeille ja naisvangeille suunnattu oppimisvalmennustoiminta, jonka tavoitteena on tukea nuorten ja naisten koulutukseen osallistumista.

Opetushallitukselta saatujen tilastojen mukaan vankien osallistuminen ammatilliseen koulutukseen on noussut vuoden 2022 aikana edellisvuodesta.

Valtakunnallinen ohjelmatyön suunnittelu- ja seurantalomake on otettu käyttöön loppuvuonna 2022. Toimintaohjelmien ja strukturoitujen menetelmien valtakunnallista painopistemäärittelyä tehdään vuoden 2023 aikana.

- Nuorille ja alaikäisille vangeille sekä naisvangeille kohdennettuja palveluita ja tukitoimia sekä heidän sijoittamistaan vankilaan kehitetään.

Toteuma:

Marraskuussa 2021 tehdyn valtakunnallisen vankipaikkapäätöksen mukaisesti alaikäisille pojille perustettiin vuoden 2022 alussa Vantaan vankilaan kuusipaikkainen tutkintavankiosasto. Helsingin vankilaan on vuonna 2022 perustettu alaikäisille pojille nelipaikkainen vankeusvankien osasto. Uudet osastot mahdollistavat alaikäisten nykyistä paremman huomioimisen. Perustettujen osastojen lisäksi alaikäisten tarpeet huomioidaan myös esimerkiksi rangaistusajan suunnitelmassa ja kuntouttavassa toiminnassa.

Valtakunnallinen nuoruuserityinen palvelukartta on laadittu. Osastokohtaiset palvelukartat nuorille/alaikäisille on laadittu ja päivitetty Helsingin, Turun, Hämeenlinnan ja Vantaan vankiloissa. Vankiterveydenhuollon ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyötä on kehitetty, alaikäisten ja nuorten osastoille on nimetty omat sairaanhoitajat Helsingin, Vantaan, Hämeenlinnan ja Turun vankiloissa. Vankiloiden henkilökunta on saanut erityistä koulutusta alaikäisiin ja nuoriin vankeihin liittyen. Vantaa-Keravan, Helsingin ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueiden kanssa on aloitettu lastensuojelu-jälkihuolto-Rikosseuraamuslaitos -yhteistyömallin kehittäminen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on mukana yhteistyön mallintamisessa valtakunnallisesta näkökulmasta.

Naisille on laadittu sekä valtakunnallinen että yksikkökohtaiset palvelukartat. Henkilöstölle on järjestetty koulutuksia mm. nais erityiseen lähestymistapaan, ihmiskauppaan, traumatietoiseen työotteeseen, lähisuhdeväkivaltaan ja väkivaltaan liittyen. Työskentely rikostaustaisten naisten kanssa -opasta on hyödynnetty. Restoratiivista työtettä on lisätty. Kuopion ja Vaasan vankiloihin perustettavien naisosastojen valmisteluprosessia on viety suunnitelmallisesti eteenpäin, jotta osastot saadaan avatuksi vankipaikkapäätöksen mukaisesti. Naisvankien sijoittelun osalta on Kestilän vankilan avolaitospaikkoja pyritty hyödyntämään tehokkaammin.

- Perustetaan lisää tutkintavankiosastoja. Huolehditaan esitutinnan turvaamisesta erillään pitoineen. Kehitetään tutkintavankien tarpeita vastaavia toimintoja ja palveluja. Kehitetään lähityötä erityisesti tutkintavankeuden tulovaiheessa. Tehostetaan palveluohjausta Vankiterveydenhuollon palveluihin.

Toteuma:

Tutkintavankien sijoittelua sekä esitutinnan turvaamista on edistetty valtakunnallisen vankipaikkapäätöksen mukaisesti. Vankeusvangit ja tutkintavangit on pääasiallisesti saatu sijoiteltua omille osastoilleen osastojen selkiyttämisen myötä. Kylmäkosken vankilaan on aloitettu perustamaan uutta tutkintavankiosastoa. Vantaan vankilaan on perustettu osastot alaikäisille ja nuorille tutkintavangeille, ja heille kohdennettuja toimintoja ja palveluja on kehitetty. Tulovaiheen valtakunnallista mallia kehitetään edelleen.

- Perustetaan vakavasti vankilaturvallisuutta vaarantaville vangeille omat osastot.

Toteuma:

Tehostetun valvonnan osastot (TEVA) on otettu käyttöön Riihimäen, Sukevan, Mikkelin ja Turun vankiloissa. Vankien yhdenmukaisista sijoitusperiaatteista TEVA-osastoille on sovittu, toimintojen yhdenmukaistaminen osastoilla jatkuu. Osastojen valtakunnalliseen kehitystyöhön on perustettu oma foorumi. Osastojen toimintaa on kehitetty työpajoissa myös työntekijälähtöisesti. TEVA-osastoille on laadittu omat palvelukartat.

Tulostavoitteen ”Huolehdimme turvallisuudesta rangaistusten täytäntöönpanossa ja edistämme yhteiskunnan turvallisuutta” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Vähennetään vapautumisvaiheeseen liittyviä riskejä suunnitelmallisella vapauttamisella ja turvallisella siirtymisellä kohti avoimempaa täytäntöönpanoa.

Toteuma:

Valvotun koevapauden kautta vapautui 22 % vapautuneista vankeusvangeista, mikä jäi tavoitteesta (24,5 % vuonna 2021, tavoite 28 %). Suoraan suljetusta vankilasta vapautuvien vankien osuus on noussut, 63 % vangeista vapautui suoraan suljetusta laitoksesta (50 % vuonna 2021, tavoite vuonna 2022 53 %). Avolaitoksissa olleiden vankeusvankien osuus laski edellisestä vuodesta ollen 42 % (46 % vuonna 2021).

- Täytäntöönpanon turvallisuutta parannetaan ja valvontatyötä kehitetään.
Toimenpiteinä mm.
 - Toteutetaan turvallisuuden ja valvontatyön selvitysten jatkotyöstämiseksi perustettujen hankkeiden suositusten mukaiset kehittämistoimet.

Toteuma:

Riihimäen, Sukevan, Mikkelin ja Turun vankiloihin on perustettu tehostetun valvonnan osastot vankiloiden turvallisuutta vaarantaville vangeille.

Rikosseuraamuslaitos on kehittänyt valtakunnallista turvallisuuden tilannekuvan muodostamista. Analyysitoiminnan kehittämistarpeita on kartoitettu ja rikostorjunta- ja analyysitoiminnan osaamista on lisätty. Yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa on jatkettu ja kehitetty rikosten estämiseksi ja tilannekuvan muodostamiseksi.

- Kehitetään järjestäytynyttä rikollisuutta ehkäiseviä toimenpiteitä.

Toteuma:

Vankiloista ja yhdyskuntaseuraamustoimistoista järjestäytyneen rikollisuuden Exit -toiminnan piiriin tulleiden asiakkaiden määrä on kasvanut koko ajan. Lähityötä tekeviä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehiä on koulutettu laajasti tunnistamaan ja kontaktoimaan potentiaalisia järjestäytyneestä rikollisuudesta irtautujia. Yhteistyötä Keskusrikospoliisin exit-toiminnon ja Aggredin kanssa on tiivistetty jatkuvasti siten, että kaikille asiakkaille tarjotaan myös näiden yhteistyökumppaneiden palveluja. Tietoisuutta irtautumisen mahdollisuudesta on pyritty tavoitteellisesti levittämään myös valikoitujen mediakanavien kautta, jotta kynns hakeutua palvelujen piiriin olisi mahdollisimman alhainen.

- Jatketaan väkivaltaisen radikalisoitumisen havainnoinnin ja ennaltaehkäisyn kehittämistä.

Toteuma:

Valtakunnallista väkivaltaisen radikalisoitumisen havainnointia ja ennaltaehkäisevää toimintaa kehittäviä yhdyshenkilökokouksia järjestetään kerran kuukaudessa. Henkilökuntaa on koulutettu yhteistyössä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen (RSKK) kanssa. Vaikuttavaa ja kuntouttavaa asiakastyöskentelyä on kehitetty edelleen. Toimintaa on jalkautettu yksiköihin yhdyshenkilötoiminnan kautta. Yhteistyötä sidosryhmäviranomaisten, vankiterveydenhoidon ja kolmannen sektorin kanssa on kehitetty.

Tulostavoitteen ”Toiminnassamme toteutuu oikeusturva ja yhdenvertainen kohtelu” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Laillisuusvalvonta ja oikeudellinen ohjaus paranee, tavoitteena rikosseuraamusasiakkaiden oikeusturvan ja yhdenvertaisen kohtelun toteutuminen. Toimenpiteinä mm.

- Vuosittainen laillisuusvalvontasuunnitelman toimeenpano.

Toteuma:

Laillisuusvalvontasuunnitelmaa on laillisuustarkastusten osalta toteutettu. Hämeenlinnan vankilan ja Jokelan vankilan tarkastukset siirrettiin seuraavalle vuodelle resurssihaasteiden vuoksi. Suunnitelman mukainen Roti-tarkastus on siirretty alkuvuoteen 2023, koska sen toteuttaminen ei ole ollut tarkoituksenmukaista vuoden

2022 aikana. Omavalvontamenetelmä on otettu käyttöön sekä vankiloissa että yhdyskuntaseuraamustoimistoissa.

- Asiakkaita koskevien menettelytapojen yhdenmukaistaminen valtakunnallisiksi.

Toteuma:

Sisäisten normien päivitystyötä on jatkettu menettelytapojen yhdenmukaistamiseksi. Myös operatiivisten lakimiesten työ on edesauttanut menettelytapojen yhdenmukaistumista.

Uusintarikollisuus

Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Alla olevissa taulukoissa on esitetty ns. aito uusiminen vankeuden ja yhdyskuntapalvelun sekä vankeudesta koevapauden kautta vapautuneiden osalta kolmen ja viiden vuoden seuranta-ajoilla. Aidolla uusimisella tarkoitetaan sitä, että vankilasta vapautumisen tai yhdyskuntapalvelun päättymisen jälkeen on tehty rikos, josta on seurannut uusi tuomio ja uusi ehdoton vankeusrangaistus, valvontarangaistus tai yhdyskuntapalvelu seurantajakson aikana.

Taulukko 1: Uusiminen kolmen vuoden seuranta-ajalla

Uusiminen 3 vuoden seuranta-ajalla, %			
	Toteuma 2020 (2017 päättynyt seuraamus)	Toteuma 2021 (2018 päättynyt seuraamus)	Toteuma 2022 (2019 päättynyt seuraamus)
Vankilasta vapautumisen jälkeen vankilaan	39,9	39,1	39,3
Vankilasta vapautumisen jälkeen vankilaan, yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen	42,9	41,8	41,2
Yhdyskuntapalvelun suorittamisen jälkeen vankilaan	9,1	8,9	6,5
Yhdyskuntapalvelun suorittamisen jälkeen vankilaan, yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen	22,2	19,8	16,5
Vankilasta valvotun koevapauden kautta vapautuneiden uusiminen vankilaan, yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen	26,1	26,7	24,3

Taulukko 2: Uusiminen viiden vuoden seuranta-ajalla

Uusiminen 5 vuoden seuranta-ajalla, %			
	Toteuma 2020 (2015 päättynyt seuraamus)	Toteuma 2021 (2016 päättynyt seuraamus)	Toteuma 2022 (2017 päättynyt seuraamus)
Vankilasta vapautumisen jälkeen vankilaan	51,0	51,5	50,0
Vankilasta vapautumisen jälkeen vankilaan, yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen	54,3	54,3	52,8
Yhdyskuntapalvelun suorittamisen jälkeen vankilaan	16,6	17,0	14,2
Yhdyskuntapalvelun suorittamisen jälkeen vankilaan, yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen	31,0	30,8	30,0
Vankilasta valvotun koevapauden kautta vapautuneiden uusiminen vankilaan, yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen	33,4	37,5	33,8

Rikosseuraamuslaitoksen uusimistilastot perustuvat rangaistusta suorittavia koskevaan aineistoon. Tutkimusten perusteella merkittävä osa uuteen tuomioon johtavista rikoksista tehdään pian edellisen rangaistuksen päätyttyä, mutta mm. tutkinnan ja oikeusprosessin keston takia kestää usein sängen pitkään ennen kuin tapaukset ovat Rikosseuraamuslaitoksen tilastoitavissa. Samoin tutkimukset osoittavat, että viiden vuoden seuranta-ajan jälkeen uusiminen lisääntyy vain vähän. Tällä perusteella Rikosseuraamuslaitos arvioi uusimisen kehitystä ensisijaisesti viiden vuoden seuranta-aikaan perustuen. Täydentävänä, suuntaa antavana seurantana käytetään kolmen vuoden seuranta-aikaan perustuvaa tilastointia.

Koronapandemian vaikutuksista vankien uusintarikollisuuteen voidaan tehdä arvioita vasta myöhemmin. Täytäntöönpanon rajoituksilla ja tuomioistuinten ruuhkautumisella oli todennäköisesti uusimistasoa alentava vaikutus, vaikka edelliset eivät koskeneet kokonaisuudessa kolmea viimeisintä seurantavuotta (vuodet 2020 - 2022). Pandemian ja Rikosseuraamuslaitoksen rajoitustoimenpiteiden vaikutukset korostuvat, jos vapautuvien vankien uusintarikollisuutta mitataan ainoastaan kolmella seurantavuodella.

Vankien ja yhdyskuntapalvelun suorittaneiden uusintarikollisuudessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen nähden. Vankilasta vapautuneiden uusintarikollisuus laski hieman (-1,5 prosenttiyksikköä) viiden vuoden seuranta-aikana; vankilaan palasi uusista rikoksista puolet (50,0 %) kaikista vuonna 2017 vapautuneista vangeista. Kolmen vuoden seurannalla uusineiden osuudet säilyivät lähes ennallaan. Yhdyskuntapalvelun suorittaneiden uusintarikollisuus on vuoden 2022 tilastoinnin perusteella laskenut kaikilla seurantamittareilla. Suurin muutos oli se, että koevapauden kautta vapautuneiden vankien uusintarikollisuus laski kolmen ja viiden vuoden seuranta-ajalla (viiden vuoden seurannassa -3,7 prosenttiyksikköä). Koronapandemian vuoksi tehdyillä täytäntöönpanon rajoitustoimenpiteillä ja tuomioistuinten ruuhkautumisella oli todennäköisesti uusintarikollisuutta alentava vaikutus etenkin yhdyskuntapalvelun seurantamittareissa.

Vankirakenteen muutokset vaikuttavat yleensä myös uusintarikollisuuden tasoon. Vankien uusimisriskiä lisäävät etenkin vankien nuori ikä ja aikaisemmat vankilakerrat. Vuosina 2016 ja 2017 vapautuneet vangit olivat taustoiltaan tarkasteltuna hyvin vertailukelpoisia keskenään. Esimerkiksi vankien vapautumisiät, vankilakertaisuus, laitosaikojen pituudet tai ikäjakaumat eivät eronneet tilastointivuosien välillä toisistaan.

Uusimisen perusteella ei voi tehdä päätelmiä vuoden 2022 tuloksellisuudesta. Viiden vuoden seurantatiedot koskevat vuosien 2014, 2015 ja 2016 aikana vapautuneiden tai

seuraamuksen suorittamisen päättäneiden tilannetta. Pidemmällä aikavälillä uusintarikollisuutta on vähentänyt mm. yleinen rikollisuuden määrän lasku, väestön ikääntyminen ja sitä heijastava rangaistusta suorittavien keski-ikä nousu (uusimisalttius vähenee ikääntyessä).

Eri seuraamusmuotojen tai vapauttamismallien vaikutusta uusimiseen on vaikea arvioida. Taulukoissa ilmenevät erot selittyvät paljolti eri seuraamusten kohderyhmien eroilla ja valikoitumisella. On myös todennäköistä, että siirrettäessä uusimisenkin näkökulmasta pienempiriskistä vankijoukkoa avoimemman täytäntöönpanon piiriin nousee uusimisriski niin suljetussa ympäristössä kuin avoimemmassa ympäristössäkin. Suljettuun ympäristöön jää jäljelle entistä korkeampiriskisempiä vankeja ja avoimiin seuraamuksiin suljetuista siirtyvät ovat pääsääntöisesti suurempi riskisiä avoseuraamusta suorittavien joukossa. Suljettujen seuraamusten ja avoimempien seuraamusten uusimisriskissä on keskimäärin kuitenkin niin suuri ero, että kokonaisuusiminen todennäköisesti alenee. Varovaisesti voitaneen siis arvioida, että nykyisen käytännön mukainen yhdyskuntaseuraamusten tuomitseminen ja asteittaiseen vapauttamiseen liittyvä valvotun koevapauden käyttäminen eivät lisää uusimista. Uusimisriskin näkökulmasta niitä voisi ehkä soveltaa nykyistä laajemminkin.

3.2. Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Virastolla ei ole siirto- ja sijoitusmenoja.

4. Toiminnan tehokkuus

4.1. Toiminnan tuottavuus

Vuonna 2022 vankeja oli keskimäärin päivässä 3 056 (2 809 vuonna 2021).

Henkilötyövuosia kertyi yksi henkilötyövuosi enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2022 henkilötyövuosia oli yhteensä 2 572 (2 571 vuonna 2021).

Taulukko 3: Tuottavuus

Tuottavuus						
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Talous- arvio 2022	Tulos- sopimus 2022	Toteuma 2022	Muutos 2022/2021
Vangit keskimäärin päivässä / henkilötyövuotta	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3	0 %
Yhdyskuntaseuraamuk- sien täytäntöönpanossa päivittäin keskimäärin / henkilötyövuotta	12,0	11,8	12,2	12,2	12,2	3,4 %
Pyydettyt seuraamus- selvitykset vuodessa/ henkilötyövuotta*	342	420	-	343	762	81,4 %

Vuoden 2022 luvut eivät ole vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa toimintojen ja organisaation muuttumisen vuoksi. *Henkilötyövuosimäärät ovat Valtion Kieku-järjestelmän raportilta Henkilötyövuosiseurantakohteittain.

Taulukko 4: Tuottavuus, koulutettavapäivät

Tuottavuus				
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Muutos 2022/2021
Koulutettavapäivät / henkilötyövuotta*	1 531	1 839	2 257	22,7 %

* Kaikki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa (RSKK) järjestetyt perus- ja täydennyskoulutettavapäivät ja ammattikorkeakoulutuksen koulutettavapäivät (lähi- ja etäkoulutettavapäivät) / RSKK:n henkilötyövuodet.

4.2. Toiminnan taloudellisuus

Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusministeriön väliseen vuosien 2022–2025 tulossopimukseen on kirjattu seuraavat taloutta koskevat tulostavoitteet ja välitavoitteet. Alla on kuvattu vuodelle 2022 asetettujen välitavoitteiden toteumatiedot.

Talouteen liittyvät tulostavoitteet kaudella 2022–2025 ovat:

Talous

- Kohdennamme resurssit strategiaa edeltävään toimintaan.
- Toimintamme on taloudellista ja tuottavaa.

Tulostavoitteen ”Kohdennamme resurssit strategiaa edistävään toimintaan” välitavoite vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Kehitetään tiedolla johtamista ja sen edellytyksiä mm. ottamalla käyttöön tietovaraston tietojen analysointi- ja raportointisovellus (BI-sovellus).

Toteuma:

Tiedolla johtamisen kehittäminen on edennyt pääosin suunnitellusti. Uusi BI-raportointi on testikäytössä, ja se otetaan laajemmin käyttöön vuoden 2023 aikana.

- Arvioidaan Rikosseuraamuslaitoksen pitkän aikajänteen toimintaedellytykset ja resurssitarpeet.

Toteuma:

Rikosseuraamuslaitoksen pitkän aikajänteen toimintaedellytykset ja resurssitarpeet on arvioitu oikeudenhoidon selonteon valmistelun yhteydessä. Toimintakyvyn turvaamiseksi sekä toiminnan tuloksellisuuden, turvallisuuden ja vaikuttavuuden ylläpitämiseksi Rikosseuraamuslaitokselle tulisi osoittaa yhteensä 400 henkilötyövuoden lisäresurssi vuoteen 2027 mennessä. Lisähenkilöstön turvin Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tasoa kyettäisiin arvion mukaan nostamaan kohtuulliselle tasolle.

- Rikosseuraamuslaitos osallistuu pilottihankkeen (asunnottomuus-SIB) valmisteluun. Päätökset pilotin toteuttamisesta tehdään esiselvityksen valmistuttua.

Toteuma:

SIB-hanke ei edennyt vuoden 2022 aikana.

Tulostavoitteen ”Toimintamme on taloudellista ja tuottavaa” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Osana tiedolla johtamisen kehittämistä uudistetaan tuottavuuden ja vaikuttavuuden raportointia ja seuranta huomioiden Rotin käyttöönotto ja organisaatiomuutos.

Toteuma:

Vuoden 2022 raportointi ja seuranta jouduttiin toteuttamaan asiakastietojen osalta suunniteltua karsitummin, sillä ongelmat Rotiin perustuvan tiedon tuotannossa ovat vaikeuttaneet raportoinnin ja seurannan kehittämistä.

- Vähennetään matkustamista koronaepidemiaa edeltävältä tasolta kustannusten ja hiilijalanjäljen pienentämiseksi.

Toteuma:

Matkakustannukset laskivat vuoden 2019 tasosta 38 % ollen 934 000 euroa.

- Kehitetään hiilijalanjäljen seurantaa.

Toteuma:

Automaattisesti käsiteltyjen ostolaskujen osuus oli 26,2 % (28,1 % vuonna 2021) laskuista. Uusien ydintoimintojen (Rotin) käyttöönotto toukokuussa ja organisaatiomuutos syyskuussa selittää laskua edelliseen vuoteen. Hiilijalanjälki oli 29,5 CO₂-EKV.kg (28,15 CO₂-EKV.kg). Vuonna 2022 sähkön kulutus on vähentynyt 1,4 % ja veden kulutus on lisääntynyt 3,5 %.

Taulukko 5: Toimintamenot

Toimintamenot						
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Talous- arvio 2022	Tulos- sopimus 2022	Toteuma 2022	Muutos 2022/2021
Toimintamenot (netto) euroa / vanki	67 200	72 530	62 300	68 180	72 400	-0,18 %
Toimintamenot (netto) euroa / yhdyskuntaseuraamusta suorittava	7 380	7 760	7 300	6 650	7 200	-7,2 %

*Tiedot sisältävät tietohallinnon menot, jotka ovat oikeusrekisterikeskuksen kirjanpidossa.

Rikosseuraamusalan nettokustannukset olivat 248,9 miljoonaa euroa (240,0 milj. euroa) vuonna 2022. Kustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 8,9 miljoonaa euroa (3,7 %). Henkilöstökulut olivat yhteensä 139,3 miljoonaa euroa (138,1 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen nähden 1,3 miljoonaa euroa, 0,9 %. Henkilötyövuosien määrä kasvoi yhdellä edellisestä vuodesta. Palkkoja korotettiin 2,0 % yleiskorotuksella 1.6.2022 lukien. Vuokrat, joita oli yhteensä 49,9 miljoonaa euroa (48,6 milj. euroa), kasvoivat edellisestä vuodesta 1,3 miljoonalla eurolla, yhteensä 2,7 %. Palvelujen ostot, joita oli yhteensä 33,2 miljoonaa euroa (29,5 milj. euroa), kasvoivat 3,7 miljoonalla eurolla eli 12,4 % edellisestä vuodesta. Muut kulut kasvoivat edellisestä vuodesta 1,0 miljoonaa euroa eli 30,2 %, ollen 4,3 miljoonaa euroa (3,3 milj. euroa).

Taulukko 6: Kustannukset (netto)

Kustannukset (netto) 1000 euroa				
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Muutos 2022/2021
Rikosseuraamusalan kokonaiskustannukset	225 545	240 000	248 940	13,9 %

Taulukko 7: Yksikkökustannukset (netto)

Yksikkökustannukset (netto)				
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Muutos 2022/2021
Täytäntöönpanon kustannukset vuodessa euroa / vanki*	75 210	78 700	75 580	-4,0 %
Täytäntöönpanon kustannukset vuodessa euroa / yhdyskuntaseuraamusasiakas*	4 850	5 970	5 130	-14,0 %
Rikosseuraamusalan perustutkintokoulutuksen kustannukset euroa / aloittaneet opiskelijat**	23 860	19 532	25 644	31,3 %
Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen täydennyskoulutuksen kustannukset euroa / koulutettavapäivä**	64	65	57	-12,3 %

*vuoden 2022 luvut eivät ole vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa toimintojen ja organisaation muuttumisen vuoksi

** Hallinto on jyvitetty toteutuneiden koulutettavapäivien suhteessa.

Vankien ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden määrät kasvoivat edellisestä vuodesta, mikä selittää yksikkökustannusten laskua. Vankeja oli keskimäärin päivässä 3 056. Kasvua edelliseen vuoteen on 247, 8,8 %. Yhdyskuntaseuraamusasiakkaita oli keskimäärin päivässä 3 502. Määrä kasvoi edellisestä vuodesta 328, 10,33 %.

Rikosseuraamusalan tutkintokoulutuksen aloittaneiden määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna, vuonna 2021 aloittaneita opiskelijoita oli 80 ja 67 opiskelijaa vuonna 2022.

Tämä nosti opiskelijakohtaisia euroa/aloittaneet opiskelijat -kustannuksia. Koulutettavapäivien määrä lisääntyi sekä tutkintokoulutuksessa että täydennyskoulutuksessa, minkä vuoksi koulutettavapäivän hinta laski aiempaan verrattuna. Tulosta paransi osaltaan myös alhaiset kustannukset; yhden opettajan virka oli täyttämättä ja kiinteistömenot poistuivat Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen budjetista organisaatiouudistuksen myötä 1.9.2022 lukien.

Taulukko 8: Seuraamusten kustannukset (netto)

Seuraamusten kustannukset (netto)					
		Työajan- käytön jakauma 2022	Kustannusten jakaantuminen 2022	Täytäntöön- panon hinta 2022	Täytäntöönpanon hinta 2021
	N	%	Euroa	Euroa	Euroa
Vankeja keskimäärin päivässä					
Suljetuissa laitoksissa	2034	76 %	172 862 000	84 990	91 460
Avolaitoksissa	814	21 %	53 707 000	65 980	64 920
Valvotussa koevapaudessa	208	3 %	4 409 000	21 200	25 160
Yhteensä	3056	100 %	230 978 000	75 580	78 700
Yhdyskuntaseuraamusten päivittäinen keskimäärä					
Ehdolliseen vankeuteen tuomitun valvonnassa keskimäärin (nuoret)	613	11 %	1 944 000	3 170	3 720
Ehdolliseen vankeuteen tuomitun valvonnassa keskimäärin (21 vuotta täyttäneet)	36	0 %	53 000	2 800	2 800
Nuorisorangaistuksessa keskimäärin	7	0 %	13 000	1 820	9 180
Yhdyskuntapalvelussa keskimäärin	1534	41 %	7 329 000	4 780	5 100
Ehdonalaiseen vapauteen päästetyn valvonnassa keskimäärin	1271	16 %	2 889 000	2 270	3 380
Valvontarangaistuksessa keskimäärin	136	12 %	2 167 000	15 930	43 150
Pyydettyt seuraamusselvitykset*	6 905	20 %	3 568 000	520	630
Yhteensä	3 502	100 %	17 963 000	5 130	5 970

Sisältää kaikki Rikosseuraamuslaitoksen kustannukset sekä oikeusrekisterikeskuksen maksamat tietohallinnon kustannukset. Kustannukset eivät ole yhtä suuria kuin yhdyskuntaseuraamusten määrät, koska ne eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa. Vertailtavuuteen vaikuttaa asiakastietojärjestelmän ja ydintoimintojen muutos 1.5 lukien sekä organisaatiomuutos 1.9. lukien.

Huomio! Toimintakertomuksen taulukoiden ”yhteensä”-rivien luvut on pyöristetty alkuperäisistä luvuista.

Rikosseuraamuslaitoksen kokonaiskustannuksista 248,9 miljoonaa euroa netto (240,0 milj. euroa) 92,8 %, 231,0 miljoonaa euroa, aiheutui vankeusrangaistuksista (221,1 milj. euroa) ja 7,2 %, 17,9 miljoonaa euroa (18,9 milj. euroa), yhdyskuntaseuraamuksista. Kustannukset sisältävät 12,4 miljoonaa euroa (12,2 milj. euroa) oikeusrekisterikeskuksen Rikosseuraamuslaitoksen puolesta maksamia muita kuin investointeihin liittyviä tietohallinnon menoja. Kustannuksista 56,0 %, 139,3 miljoonaa euroa (138,1 milj. euroa), oli henkilöstökustannuksia. Kiinteistöhallinnon kustannukset olivat 56,3 miljoonaa euroa (52,7 milj. euroa), 22,6 % ja muut kustannukset 53,4 miljoonaa euroa (49,3 milj. euroa), 21,4 %. Muista kustannuksista tietohallinnon kustannuksia oli 14,6 miljoonaa euroa (13,1 milj. euroa), 27,3 %.

4.3. Maksullisen liiketaloudellisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Taulukko 9: Maksullisen liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus

Maksullisen liike- taloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus* 1 000 euroa			
	Tilinpäätös 2020	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022
Tuotot	8 641	5 398	3 249
Erilliskustannukset	13 899	11 328	8 146
Osuus yhteiskustannuksista	9 447	8 008	8 427
Kokonaiskustannukset	23 346	19 337	16 573
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-14 704	-13 939	-13 324
Kustannusvastaavuus, %	37 %	28 %	20 %

* Sisältää työtoiminnan kustannusvastaavuuslaskelman lisäksi laitosmyymälöiden kustannusvastaavuuslaskelmat vuosilta 2020–2021.

Tuotot laskivat 2,1 miljoonaa euroa, -25 %. Erilliskustannukset laskivat 3,2 miljoonaa euroa, -23 %. Osuus yhteiskustannuksista kasvoi edellisestä vuodesta 0,4 miljoonaa euroa, 4 %.

Tuotot asunnoista, henkilöstön ateriakorvauksista sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen maksullisen toiminnan tulot jäivät alle miljoonan euron. Leijona Catering hoitaa vankiloiden laitosmyymälöitä.

Seuraavassa esitetään työtoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma.

Taulukko 10: Työtoiminnan kustannusvastaavuus ja kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan tuloslaskelma

Työtoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 1000 euroa				
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022*	Muutos 2022/2021
Tuotot				
Maksullisen toiminnan tuotot				
- maksullisen toiminnan myyntituotot	3 175	2 954	2 519	-15 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	998	878	730	-17 %
Tuotot yhteensä	4 173	3 833	3 249	-15 %
Kustannukset				
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset				
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 548	1 470	1 262	-14 %
- henkilöstökustannukset	6 096	6 799	5 690	-16 %
- vuokrat	174	132	126	-5 %
- palvelujen ostot	604	653	555	-15 %
- muut erilliskustannukset	568	578	549	-5 %
- vankiloiden sisäinen käyttö	-315	-85	-36	-58 %
Erilliskustannukset yhteensä	8 674	9 546	8 146	-15 %
Käyttöjäämä	-4 502	-5 713	-4 897	-14 %
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista				
- tukitoimintojen kustannukset	9 037	7 769	8 344	7 %
- poistot ja korot	109	92	83	-10 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	9 146	7 861	8 427	7 %
Kokonaiskustannukset yhteensä	17 820	17 407	16 573	-5 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-13 647	-13 574	-13 324	-2 %
Kustannusvastaavuus %	23 %	22 %	20 %	-11 %

*Vuoden 2022 tiedot eivät ole toimintojen (1.5.2022 lukien) ja organisaation (1.9.2022 lukien) muuttumisen vuoksi täysin vertailukelpoisia edellisten vuosien kanssa.

Työtoiminnan tuotteiden maksullisuudesta on säädetty Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain (953/2009) 10 §:ssä. Työtoiminnan tavoitteena on tukea vankeja rikoksettomaan elämään ylläpitämällä ja edistämällä työllistymisedellytyksiä ja työllistymistä tarjoamalla mielekästä työtä, opettamalla taitoja ja tukemalla työ- ja toimintakykyä sekä työllistymissuunnitelmia. Näin parannetaan vangin mahdollisuuksia työelämään kiinnittymiseen ja toimeentuloon vapautumisen jälkeen. Työnteolla pyritään myös normalisoimaan vankielämää. Usealla työalalla on myös mahdollista suorittaa ammatillisia tutkintoja tai niiden osia.

Vankiloiden työtoiminnassa myyntiin valmistettujen tuotteiden määrä on laaja. Myynnissä olevat tuotteet voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin

(<https://rikosseuraamus.fi/vankilatuotteet/fi/index.html>): erä-, metsästys- ja

kalastustarvikkeet, huonekalut ja kodin tarvikkeet, keittiötarvikkeet, kelkat, perävaunut ja reet, koirankopit ja -tarhat, korut, kuntoiluvälineet, kynttiläkruunut, kynttilänjalat, ulkotulet, lasten kalusteet ja lelut, metallilavat ja jätessäiliöt, pihan ja parvekkeen rakennukset, kalusteet ja tarvikkeet, pukukaapit, puunkantotelineet ja polttopuut, puutarhan tarvikkeet ja tuotteet, saunat, saunatarvikkeet, kiukaat, savustus ja grillaus, takkavälineet, tekstiili- ja ompelutuotteet sekä muut tuotteet. Lisäksi alihankintana ja tilauksesta tehdään erilaisia kalusteiden entisöintejä, metallitöitä, liikennemerkkejä ja opasteita, kirjapaino-, paperi- ja sidontatöitä, kokoonpano ja pakkaustöitä, ompelu- ja tekstiilitöitä sekä autokorjaamotöitä.

Työtoiminnan tulot laskivat 584 000 euroa, -15 %, edellisestä vuodesta. Tämä selittyy pitkälti maa- ja metsätalouden sekä kilpitöiden tulojen laskulla. Erilliskustannukset laskivat 1 400 000 euroa, -15 %, edellisestä vuodesta. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden hankintakulut laskivat 208 000 euroa, -14 %. Henkilöstökustannukset laskivat edellisestä vuodesta 1 110 000 euroa, -16 %. Vuokra, palvelujen ostot ja muut erilliskustannukset laskivat 133 000 euroa, -10 %. Sisäinen käyttö väheni edellisestä vuodesta 50 000 euroa, -58 %. Osuus yhteiskustannuksista kasvoi edellisestä vuodesta 567 000 euroa, 7 %. Yleinen kustannusten hintojen nousu selittää tätä organisaation muuttumisen lisäksi. Kokonaiskustannukset laskivat 834 000 euroa, -5 %. Kustannusvastaavuusprosentti laski kahdella prosentilla ollen 20 %. Työtoiminnan kustannuksiin sisältyy myös ammatillisen koulutuksen työssäoppimisen kustannuksia.

4.4. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Kustannusvastaavuuslaskelmaa edellyttävää yhteisrahoitteista toimintaa ei varainhoitovuonna ollut.

5. Tuotokset ja laadunhallinta

5.1. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönotto 2.5.2022 on merkittävästi hankaloittanut toiminnasta ja asiakkaista kerättävän tiedon saantia vaikuttaen Rikosseuraamuslaitoksen kykyyn raportoida toiminnastaan. Merkittävää osaa aiemmin tuotetusta tiedoista ei kyetä ainakaan toistaiseksi saamaan, samoin suuressa osassa saatavissa tiedoissa vertailtavuus aiempiin lukuihin on heikentynyt. Tilanteen odotetaan vähitellen paranevan asiakastietojärjestelmän jatkokehityksen ja tietovarastoratkaisujen edetessä.

Asiakastietojärjestelmän uusiminen oli myös toiminnan uudistamishanke. Sen myötä toimintamalleja ja -prosesseja muutettiin niin, että osa aiemmista mittareista kävi epätarkoituksenmukaisiksi. Tämä koskee erityisesti täytäntöönpanon suunnitelmallisen toteutuksen seurantaa. Uusia mittareita ei voitu kuitenkaan ottaa käyttöön vielä vuonna 2022. Yhdyskuntaseuraamuksissa asiakkuus määriteltiin uudella tavalla ja se jaettiin valmistelu- ja suoritusvaiheisiin.

Kertomusvuonna koronapandemia vaikutti edelleen vankilukuun ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden määrään. Vuonna 2022 vankiluvun ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden määrän oletettiin olevan tavanomaista korkeampia mikä myös paljolti toteutui. Aiemmin lailla ja asetuksilla toteutetuista sakonmuuntorangaistusten ja vankeustuomioiden aloittamista koskevista rajoituksista seuranneet jonot purkautuivat pitkälti vuoden mittaan. Sakkovankien täytäntöönpanon aloitusta rajoitettiin edelleen alkuvuoden ajan. Ilmeisesti kasvaneissa vankiluvussa ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden määrässä on kyse kuitenkin myös tosiasiallisesta kasvusta. Mahdollisia muutoksia ei voida kuitenkaan erottaa koronan aiheuttamista asiakasvirran muutoksista, asiakastietojärjestelmän muutos on osaltaan vaikeuttanut muutoksen analyysia.

Viranomaistientietoon tullut vakava väkivaltarikollisuus on pysynyt noin edellisvuosien tasolla. Pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä nousi noin 10 % edellisestä vuodesta. Törkeiden pahoinpitelyiden määrä pysyi noin ennallaan, määrä ei kuitenkaan oleellisesti poikkea viiden vuoden aikavälillä tavanomaisesta tasosta. Seksuaalirikosten määrä nousi edelleen, vuodesta 2017 viranomaisten tietoon tullut määrä on kasvanut 66 %, 3 269:stä 5 423:een. Omaisuusrikosten kokonaismäärä pysyi edellisen vuoden tasolla, ryöstöjen ja maksuvälinepetosten määrä kuitenkin kasvoi. Viranomaisten tietoon tullut petosrikollisuus kaikkiaan on lisääntynyt 60 %:lla vuodesta 2017. Rattijuopumukset vähenivät edelleen, törkeiden rattijuopumusten määrä kasvoi hieman. Huumausainerikokset vähenivät selvästi

toisena vuotena peräkkäin oltuaan sitä ennen useita vuosia voimakkaassa kasvussa. Alenema huippuvuodesta 2020 on yhteensä 33 %, huumerikoksista noin 2/3 oli käyttörikoksia. Törkeitä huumausainerikoksia oli edellisvuotta vähemmän.¹

Rikosseuraamuslaitoksen asiakasmäärään vaikuttaa mm. rangaistustaso, rikollisuus ja sen selvitysaste sekä pitemmällä aikavälillä väestörakenteen muutos. Määrällisen vaikutuksen lisäksi muutokset vaikuttavat myös toiminnallisiin tekijöihin. Esimerkiksi seksuaalirikollisten määrän lisääntyminen on huomioitava niin toiminnan sisällössä kuin turvallisuusjärjestelyissäkin.

Keskimääräinen vankimäärä oli 3 056 (2 809 vuonna 2021), noin 100 enemmän kuin ennen koronaa vuonna. Vapaudesta vankilaan tulleiden määrä palautui koronaa edeltävälle tasolle ollen 5 970 vankia mikä on lähes 1 700 enemmän kuin edellisenä vuotena. Merkittävää oli, että vuonna 2022 vankilaan vapaudesta tulleista 1 910 saapui ns. sakkovankina vankilaan (290 vuonna 2021) tavanomaisen noin 1 350 sijasta. Sakkovankien päivittäinen keskimäärä oli 106 (20), korkeimmillaan sakkovankien määrä oli yli 200.

Vankeusrangaistukset ovat keskimäärin lyhyitä. Kertomusvuonna 53 % vankeusvangeista suoritti rangaistusta vankilassa enintään kuusi kuukautta. Vankeuden tai tutkintavankeuden yhteydessä sakkoja suorittaneiden vankien määriä ei saada vuodelta 2022. Suurin osa suoritetuista muuntorangaistuksista oli kestoaltaan enintään 30 päivää. Valvotussa koevapaudessa oli päivittäin keskimäärin 208 (213) vankia.

Vuonna 2021 tehdyn Rikosseuraamuslaitoksen sisäisten selvitysten perusteella kesä-syyskuussa 2021 voimassa ollut yhdyskuntapalvelun ja valvontarangaistuksen täytäntöönpanon rajoitusasetus (VNA 462/2021) vaikutti rangaistusten täytäntöönpanon aloittamiseen ja toimeenpanon ruuhkautumiseen eri tavoin eri yhdyskuntaseuraamustoimistoissa. Vaikutukset heijastuivat edelleen vuoteen 2022.

Yhdyskuntaseuraamusten suorittamista on vaikeuttanut ja hidastanut korona-aikana muun muassa se, ettei yhteiskunnan palvelujärjestelmä ole toiminut normaalilla tavalla. Esimerkiksi yhdyskuntapalvelun suorituspaikkoja on aiempaa vähemmän ilta- ja viikonloppuaikoina sekä niissä kohteissa, joissa työskennellään riskiryhmään kuuluvien henkilöiden kanssa. Lisäksi yhdyskuntapalveluun tuomittujen ja täytäntöön pantavaksi tulleiden seuraamusten määrissä on ollut huomattavia alueellisia eroja.

¹ Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkajulkaisu]. Viiteajankohta: 2022, 4. vuosineljännes. ISSN=2342-9151. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 14.2.2023]. Saantitapa: <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8lagmwalp7k0cvzvvc4qym3>

Rikollisuudessa on viime vuosina tapahtunut muutoksia, jotka näkynevät viiveellä myös yhdyskuntaseuraamuksissa ja vankiloissa. Osa viranomaisten tietoon tulleen rikollisuuden muutoksista voi edelleen selittyä myös koronapandemialla. Kokonaisrikollisuus on hieman laskenut.

Elinkautisvankien määrän 1990-luvulta alkanut kasvu päättyi 2014, enimmillään elinkautisia oli 211. Sen jälkeen määrä laski hiljalleen. Parina viime vuotena määrä on kuitenkin hiukan noussut. Vuoden 2022 lopussa elinkautisvankeja oli 194 (182) joista naisia 13 (13).

Vuonna 2022 ulkomaalaisvankien määrä kääntyi nousuun lähestyen koronaa edeltänyttä aikaa. Ilmeisenä koronaepidemian aikaisten matkustusrajoitusten poistuminen vaikuttaa. Vuonna 2022 vankiloissa oli keskimäärin 480 (434) ulkomaalaista vankia. Koronaa edeltävänä vuotena 2019 määrä oli 499. Kaikista vangeista ulkomaalaisten vankien osuus oli 15,7 % (15,5 %), vuonna 2019 osuus oli 16,9 %. Tutkintavangeista ulkomaalaisten osuus nousi noin 30 %:iin. Erilaisista kulttuuriympäristöistä saapunut ulkomaalaistaustainen väestö asettaa monenlaisia esimerkiksi kulttuuriin, uskontoon ja kommunikaation liittyviä haasteita Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstölle ja lisää henkilöstön osaamisvaateita ja koulutustarvetta.

Ainoastaan sakon muuntorangaistusta suorittavien keskimääräinen laitosaika oli 20 (24) päivää. Ennen koronaa heidän keskimääräinen laitosaikansa oli noin 17 - 18 päivää. Muutos laitosajassa on merkittävä, se nostaa päivittäistä vankimäärää noin 10 - 15 vangilla. Toistaiseksi ei kuitenkaan voida sanoa, onko kyseessä koronan takia tehtyjen toimien seuraus vai yleisempi muutos. Vuoden 2021 luku oli koronatoimista johtunut poikkeus. Muiden vapautuneiden vankeusvankien keskimääräinen suoritettun ajan pituus oli 11,4 (11,5) kuukautta (luku ei ole täysin vertailukelpoinen aiempien kanssa) ja tutkintavankeuden keskipituus oli 4,0 (3,4) kuukautta. Muutos tutkintavankeuksien kestossa on merkittävä.

Vuonna 2022 täytäntöönpantaviksi tulleiden yhdyskuntaseuraamusten määrä oli 3 813 (3 665). Eniten uusia asiakkuuksia tuli ehdonalaiseen vapauteen päästettyjen valvonnassa. Tulleiden yhdyskuntapalveluiden määrä väheni kuusi prosenttia vuodesta 2021 ja ehdolliseen vankeuteen tuomittujen nuorten valvontaan tulleiden määrä viisi prosenttia.

Päivittäisen asiakasmäärän laskentatavassa tapahtui uuden asiakastietojärjestelmän myötä muutos, jonka vuoksi tarkka vertailu aiempien vuosien seuraamuslajikohtaisiin asiakaskeskimääriin ei ole mahdollista. Kokonaisuudessaan yhdyskuntaseuraamus-toimistoissa asiakkaana olevien henkilöiden keskimäärä (3 502) oli noin yhdeksän prosenttia suurempi kuin aiempana vuonna. Selkein suhteellinen kasvu oli

yhdyskuntapalvelu- sekä valvontarangaistusasiakkaiden määrissä. Aiempaa suurempi osa näistä asiakkaista sijoittui täytäntöönpanon valmistelevaan vaiheeseen, mikä viittaa siihen, että suorituksen aloittamista edeltävät valmisteluprosessit ovat ruuhkautuneet. Naisten keskimääräinen osuus yhdyskuntaseuraamusasiakkaista oli 12 prosenttia, alle 21-vuotiaiden myös 12 prosenttia ja ulkomaalaisten osuus keskimäärin kahdeksan prosenttia kaikista asiakkaista.

Tilastokeskuksen tuomiotilastojen perusteella yhdyskuntapalvelun käyttöaste (muuntokelpoisista rangaistuksista yhdyskuntapalveluksi muunnetut ehdottomat vankeusrangaistukset) oli 28 prosenttia vuonna 2021, eli se oli laskenut yhdellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2020 verrattuna. Tuomioita kuitenkin annettiin 11 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna, yhteensä 1 613 (2020: 1 448). (Tilastokeskus julkaisee tuomiotilastot tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä.)

Täytäntöön pantavaksi tuli vuonna 2022 yhteensä 235 (190) valvontarangaistusta. Keskimäärin valvontarangaistusasiakkaita oli 136 (60). Näistä suoritusvaiheessa oli keskimäärin 42 (23) ja valmisteluvaiheessa 94 (37) tuomittua. Vuoden aikana vankeudeksi muunnettujen valvontarangaistusten määrä näyttää olleen totutulla tasolla (noin kymmenen prosenttia päättyneistä seuraamuksista). Tarkempi tieto valmistuu myöhemmin.

Vuoden 2020 alussa lakiin on tullut mahdollisuus tuomita 21 vuotta täyttänyt rikoksentekijä valvontaan ehdollisen vankeuden ohella. Tätä seuraamusta on edelleen käytetty paljon ennakoitua vähemmän, mutta määrä näyttää hiljalleen nousevan. Vuoden 2022 aikana keskimäärin 36 (15) henkilöä suoritti tätä rangaistusta. Täytäntöön pantavaksi tulleita seuraamuksia oli 41 (17). Alle 21-vuotiaiden ehdolliseen vankeuteen tuomittujen valvonnassa asiakaskeskimäärä oli 613 (700), joka on 12 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2021. Suunnittelu- ja suoritusvaiheessa olevien valvonta-asiakkaiden määrät vuonna 2022 eivät ole vertailukelpoisia aiempien vuosien vastaaviin määriin, sillä valmisteluprosessiin lasketaan uuden asiakastietojärjestelmän myötä kaikki ennen ensimmäistä valvontatapaamista tapahtuvat toimet. Ennen vuonna 2022 voimaan astunutta lakimuutosta ehdolliseen vankeuteen tuomitun valvonta-aika alkoi tuomion antopäivästä, eli varsinaista valmisteluvaihetta ei Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta voinut muodostua kuin tuomion lainvoimaisuuden ja täytäntöönpanokelpoisuuden tarkistamisen ajaksi.

Uusia ehdonalaan vapauteen päästettyjen valvontoja tuli yhdyskuntaseuraamustoimistoille yhteensä 940 vuoden 2022 aikana. Määrä nousi yli 30 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Asiakaskeskimäärä sen sijaan laski, mikä selittyy ennen kaikkea valmisteluvaiheessa olevien asiakkaiden eli valvontaan määrättyjen,

vapautumista odottavien vankien määrän vähenemisellä. Epäselvää on, johtuuko valmisteluvaiheessa olevien asiakkaiden aiempaa pienempi määrä osittain tietojen epätäydellisestä siirtymisestä vanhoista asiakastietojärjestelmistä uuteen.

Vuoden 2022 aikana vapautui ensimmäinen yhdistelmärangaistukseen tuomittu henkilö yhden vuoden pituiselle, sähköisin apuvälinein toteutettavalle valvonta-ajalle. Laki yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta astui voimaan vuoden 2018 alusta. Yhdistelmärangaistus voidaan tuomita mielentilatutkimuksen perusteella vaarallisena pidetylle vakavan rikoksen uusijalle.

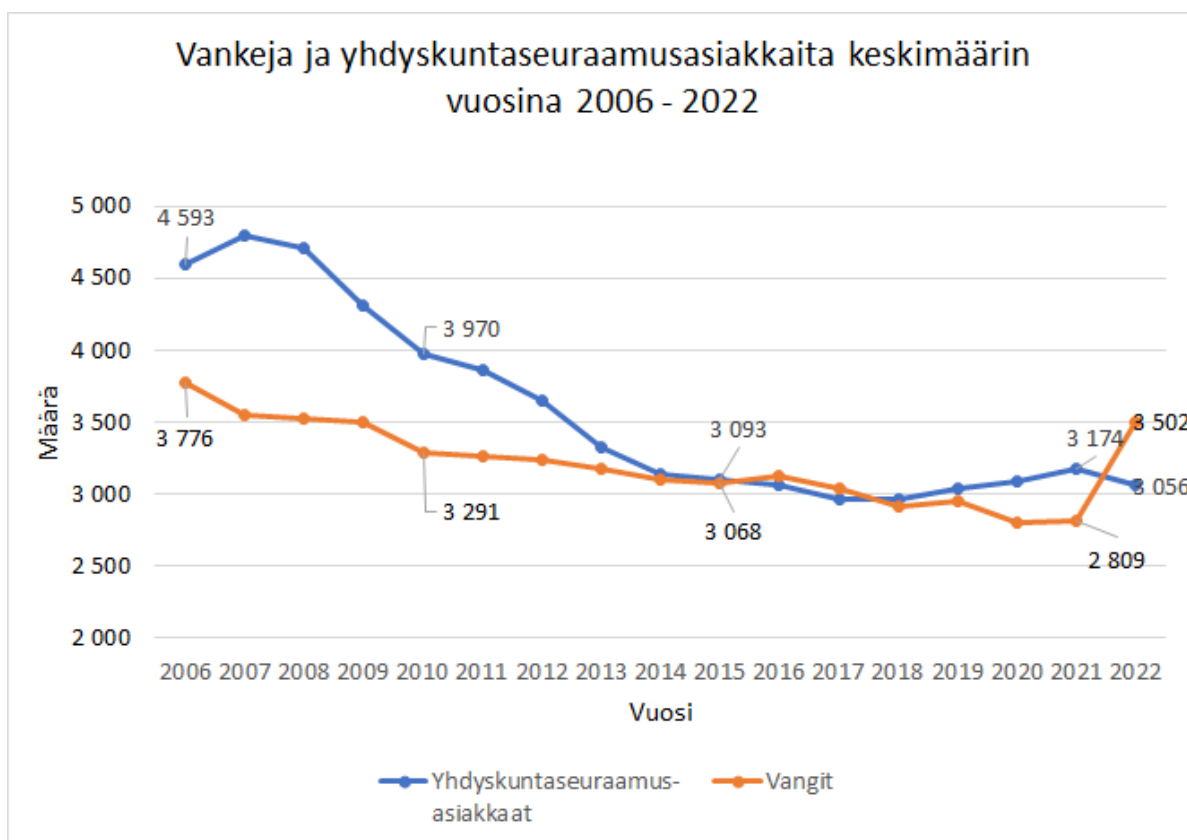
Taulukko 11: Suoritteiden määrät

Suoritteiden määrät						
	Tilin- päättös 2020	Tilin- päättös 2021	Talous- arvio 2022	Tulos- sopimus 2022	Tilin- päättös 2022	Muutos 2022/2021
Täytäntöön pantavaksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	3 405	3 665	3 600	4 000	3813	4 %
Vapaudesta vankilaan tulleet	5 278	4 294	6 200	6 700	5970	39 %
Yhdyskuntaseuraamuksia suorittavia keskimäärin	3 083	3 174	3 200	3 315	3502	10,3 %
Vankeja keskimäärin	2 800	2 809	3 100	3 150	3056	8,8 %
Vankeusvankeja	2 104	2 187	-	2 370	2281	4,3 %
Sakkovankeja	63	20	-	130	106	430 %
Tutkintavankeja	632	603	-	650	669	11 %
Pyydetyt seuraamusselvitykset	7 136	7 222	7 200	7 200	6905	-4,4 %
Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kursseille osallistuneet*	2 850	5 709	-	-	4 549	-20,3 %

* Sisältää perustutkinnolle, täydennyskoulutuskursseille ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen vastuulla oleville ammattikorkeakouluopintojaksoille osallistuneet.

Vuonna 2022 syyttäjiltä ja tuomioistuimilta tuli yhdyskuntaseuraamustoimistoille 6 905 (7 114) seuraamusselvityspyyntöä, joka on neljä prosenttia vähemmän kuin vuonna 2021. Määrät vähenivät erityisesti yhdyskuntapalveluselvityksissä (-9 %) ja 21 vuotta täyttäneen seuraamusselvityksissä (-21 %). Muita seuraamusselvitystyypppejä ovat nuoren seuraamusselvitykset, valvontarangaistus selvitykset, nuorisorangaistus selvitykset tai näiden yhdistelmät, mikäli syyttäjä tai tuomioistuin on pyytänyt useampaa selvitystä.

Kuva 1: Vankeja ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaita keskimäärin vuosina 2006–2022

5.2. Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Rikosseuraamuslaitoksen strategian painopisteenä oleva turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa -tavoite ei täysin edennyt tavoitteen mukaisesti vuonna 2022. Uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönotto ja koronapandemia vaikuttivat toimintaan ja tavoitteiden saavuttamiseen. Valvotussa koevapaudessa oli keskimäärin päivässä 208 (213) vankia, päivittäisestä keskimäärätavoitteesta, 240, jäätiin. Vapautuneista vangeista 22,3 % (24 %) vapautui koevapauden kautta, osuus laski ja jäi tavoitteesta, mikä oli 28 %.

Avolaitoksissa keskimäärin päivittäin olleiden vankeusvankien osuus laski edellisen vuoden tasolta ollen 42 % (46 %). Avolaitoksen kautta vapautui hiukan entistä suurempi osa vangeista, 45,6 % (44 %). Avolaitossijoitusten onnistuminen koskevaa tietoa vuodelta 2022 ei ole saatavissa (81 % vuonna 2021). Avolaitoksista luvatta poistumiset vähenivät edellisen vuoden korkealta tasolta, mutta määrä oli edelleen selvästi koronaa edeltävää aikaa korkeampi. Avolaitosten käyttöaste laski hieman vuoden 2021 tasosta ollen 83,3 % (84 %). Avolaitospaikkojen jakaantumisessa ja niiden käyttöasteessa on alueellista

vaihtelua. Uudenmaan alueella on tarvetta vähemmän avolaitospaikkoja, joten alueen vankeja sijoitetaan myös sen ulkopuolisiin avolaitoksiin.

Valvonta-asiakkaille tehtyjen työskentelysuunnitelmien sekä vangeille tehtävien rangaistusajansuunnitelmien ja vapauttamissuunnitelmien määriä ja osuuksia ei asiakastietojärjestelmän vaihdoksen jälkeen enää seurata entiseen tapaan. Uuden prosessin mukainen oletus on, että kyseiset suunnitelmat tehdään kaikille. Suunnitelmien sisältöä ja toteutumista kuvaavat uudet mittarit ovat vielä valmistelussa. Ne otetaan käyttöön niin pian kuin asiakastietojärjestelmään ja tietovarastoon liittyvät kysymykset on saatu ratkaistua.

Vankeusvangit osallistuivat aktiivitoimintoihin keskimäärin 15,8 tuntia viikossa. Kokonaistoiminta-aika on 35 tuntia viikossa. Mittaustapa muuttui asiakastietojärjestelmän vaihtuessa eikä tulos ole verrattavissa aiempiin tietoihin. Suuruusluokkaa voidaan kuitenkin pitää saman suuntaisena aiemmasta mittaustavasta johdetun tiedon kanssa.

Vankilaturvallisuus on edelleen hyvällä tasolla. Karkaamisia oli kaikkiaan 13 (4), näistä suljetuista laitoksista 11 (4). Luvatta poistumisia oli 82 (93). Vaikka määrä laski, on se edelleen liki kaksinkertainen koronaa edeltävään aikaan verrattuna. Karkaamisissa ja luvatta poistumisissa esiintyy kuitenkin suurehkoa vuosittaista vaihtelua tavanomaisina vuosinakin. Poistumislualta ei palattu ajoissa 162 (113) tapauksessa. Ajoissa palaamattomien ja muiden rikkeiden määrä oli merkittävästi pienempi kuin koronaa edeltävinä vuosina. Poistumislupien määrässä palattiin lähes koronaa edeltävälle tasolle. Vuoden lopussa tavoittamatta oli karkureita 0 (0), luvatta poistuneita 2 (8) ja poistumislualta palaamatta jääneitä 39 (31). Avolaitossijoitusten onnistumistietoja ei saada vuodelta 2022, (81 % avolaitossijoituksista onnistui vuonna 2021) %. Valvotun koevapauden suoritti loppuun 80 % (81 %) aloittaneista. Tietoa yhdyskuntapalvelun loppuun suorittamisesta ei saada vuodelta 2022 (86 % palvelun aloittaneista suoritti sen loppuun vuonna 2021). Koevapauksissa tavoite oli 82 % ja yhdyskuntapalvelussa 83 %.

Vakavin turvallisuuspoikkeama tapahtui Vantaan vankilassa, jossa matkasellissä ollut vanki kuoli vankien välisen väkivallan seurauksena. Vankilan sisäinen selvitys johti useisiin turvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin vankilassa ja erityisesti matkaselliosastolla.

Vuonna 2016 käyttöön otettu laitosturvallisuusindeksi koostuu tilastoista, jotka on laskettu säilytysvarmuutta, väkivaltaa ja päihderikkomuksia kuvaavista mittareista. Indeksien noustessa turvallisuustilanne heikkenee. Indeksien perusluku 100 laskettiin vuosien 2011–2014 keskiarvosta. Turvallisuus paranee indeksiluvun laskiessa. Vuoden 2022

laitosturvallisuusindeksin kokonaispisteluku on 97 (118). Väkivallan ja päihderikkomusten suhteen tilanne parani indeksin osoittamana. Säilytysvarmuus taas heikkeni. Indeksillä Väkivalta-osatekijän mittaamista jouduttiin muuttamaan järjestelmä- ja organisaatiomuutosten myötä. Tämä voi heikentää vertailtavuutta aiempien vuosien kanssa. Päihderikkomus-tekijään on voinut vaikuttaa se, että päihdetestejä tehtiin noin kolmannes vähemmän kuin ennen koronaa. Suurehkoikin vuosittaiset vaihtelut näyttävät olevan muodostetulle indeksille tyypillisiä. Tähän mennessä saadun kokemuksen perusteella indeksin herkkyys kuitenkin tuo esiin vankiloiden käytännön toiminnassa koetun muutoksen suunnan.

Taulukko 12: Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatumittarit

Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatumittarit					
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Talous-arvio 2022	Tulos-sopimus 2022	Toteuma 2022
Vankeja valvotussa koevapaudessa keskimäärin päivässä	227	213	250	240	208
Valvotun koevapauden kautta vapautuneet, % vapautuneista vangeista	24	24,5	-	28	22,7
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % päättäneistä	82	80,8	82	82	80,2
Rangaistusta suorittavien vankien toimintoihin osallistuminen kokonaisajasta 35 h (tuntia), josta	-	-	-	-	15,8
Koulutus	-	-	-	-	2,7
Toiminta- ja päihdeohjelmat	-	-	-	-	0,4
Työtoiminta	-	-	-	-	10,9
Muu aktiivitoiminta	-	-	-	-	1,8

	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Talous- arvio 2022	Tulos- sopimus 2022	Toteuma 2022
Suoraan suljetusta vapautuneiden % osuus vapautuneista	62	50	-	53	63,2
Vankeusvangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, % ¹⁾	45	45,6	46	46	41,7
Avolaitosten käyttöaste % ²⁾	82	84	-	90	83,3
Avolaitoksista vapautuneet vuoden aikana vapautuneista vankeusvangeista, % (ei sisällä sakkovankeja)	47	48	-	-	45,6
Laitosten säilytysvarmuus, %	99,0	98,9	-	99,2	99,2
Laitosturvallisuusindeksi ³⁾	118	118	100	100	97
Laitosturvallisuusindeksi, osatekijät:					
Säilytysvarmuus	67	65	-	65	89
Väkivalta	171	179	-	140	109
Päihderikkomukset	114	101	-	100	88

1) Sisältää sakkovangit.

2) Ei sisällä koevapaudessa olevia.

3) Vuosien 2011–2014 keskiarvo muodostaa indeksin 100, turvallisuustilanne heikkenee indeksin kasvaessa.

6. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusministeriön väliseen vuosien 2022–2025 tulossopimukseen on kirjattu seuraavat henkilöstöä koskevat tulostavoitteet ja välitavoitteet. Alla on kuvattu vuodelle 2022 asetettujen välitavoitteiden toteumatiedot.

Henkilöstöön liittyvät tulostavoitteet kaudella 2022–2025 ovat:

Henkilöstö

- Uudistamme johtamista ja tuemme henkilöstöä osaamisen kehittämisessä.
- Parannamme henkilöstön työhyvinvointia ja Rikosseuraamuslaitoksen työnantajamielikuvaa.
- Teemme tavoitteellista ja vuorovaikutuksellista lähityötä.

Tulostavoitteen ”Uudistamme johtamista ja tuemme henkilöstöä osaamisen kehittämisessä” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Huolehditaan siitä, että alalla työskentelevillä on kelpoisuusvaatimusten edellyttämä koulutus.

Toteuma:

Alalle kouluttamattomien osuus valvontahenkilöstöstä vuodesta 2019 (6,9 %) vuoteen 2022 (11,6 %) on kasvanut huolestuttavasti. Tilanteen korjaamiseksi syksystä 2022 alkaen on siirrytty kahteen rikosseuraamusalan tutkinnon aloituskertaan tavoitteena nostaa vuotuinen opiskelijamäärä 120:een vuosittain vuodesta 2023 alkaen. Syksyllä 2022 tarjolla olleesta 80 aloituspaikkaan saatiin 65 opiskelijaa. Syksyllä pilotoitiin sisäistä rekrytointia. Pilottikokeilun tavoitteena oli saada epäpätevistä valvontatyössä työskentelevistä 60 opiskelijaa tammikuussa 2023 alkavaan koulutukseen. Hakemuksia koulutukseen tuli 46 kpl ja koulutukseen valittiin 32 henkilöä.

Vuoden aikana Laurean rikosseuraamusalan ammattikorkeakoulututkinnon aloituspaikkojen määrä on nostettu 40:stä 60:een. Lisäksi Savonia-ammattikorkeakoulu

avasi erillishaussa 10 aloituspaikkaa tammikuussa rikosseuraamusalalle suuntaaviin ammattikorkeakouluopintoihin.

- Toteutetaan henkilökunnan rekrytointi- ja koulutusjärjestelmään tarvittavat muutokset. Arviointi henkilökunnan rekrytointi- ja koulutusjärjestelmän kehittämistarpeista valmistuu 15.1.2022.

Toteuma:

Selvityshenkilö Jussi Pajuoja selvitys Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnan rekrytoinnista sekä koulutusjärjestelmän kehittämistarpeiden arvioinnista valmistui 12.1.2022.

- Johtajat ja esimiehet osallistuvat suunnitelmallisesti johtamis- ja esimieskoulutukseen (vuosina 2022–2025). Vuonna 2022 johtamis- ja esimieskoulutuksessa keskitytään muutosjohtamisen taitojen vahvistamiseen.

Toteuma:

HAUS:n muutosjohtamisen valmennus esimiehille on toteutettu 2022 keväällä. Stadian ammattiopiston lähiesimiehen ammattitutkinnon koulutus käynnistyi joulukuussa 2022. Johtajien johtamisvalmennus käynnistyi joulukuussa 2022.

- Tuetaan henkilökunnan muutosvalmiuksia organisaatiouudistuksen vaatimien toimintatapamuutosten omaksumiseksi.

Toteuma:

Henkilökunnalle järjestettiin säännöllisesti Rise 2.0 muutokseen liittyviä info-tilaisuuksia, tilaisuuksia ja webinaareja yhteensä 26 kpl.

Tulostavoitteen ”Parannamme henkilöstön työhyvinvointia ja Rikosseuraamuslaitoksen työnantajamielikuvaa” välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:

- Parannetaan henkilöstön työhyvinvointia.

Toteuma:

Esimiesten osaamista lisättiin varhaisen tuen ja epäasiallisen kohtelun selvitysmallin koulutuksilla kaikissa operatiivisissa yksiköissä. Työterveyshuollon palveluja lisättiin (mm. lyhytterapiamahdollisuus, fysioterapiaan pääsyn helpottaminen, pilottiryhmä liikuntaan).

- Henkilökunnan työturvallisuutta parannetaan. Toimenpiteenä kehitetään turvallisuutta parantavia menettelytapoja.

Toteuma:

Tehostetun valvonnan (TEVA) osastot perustettiin 1.3.2022 alkaen. Laadittiin selvitys henkilökuntaan kohdistuvista uhka- ja väkivaltatilanteista tarvittavien toimenpiteiden kartoittamiseksi. Uhkatilanneohje päivitettiin ajan tasalle.

- Henkilöstön yksintyöskentelyyn liittyvät riskit huomioidaan riskikartoituksessa ja tehdään toimenpiteitä riskien minimoimiseksi.

Toteuma:

Yksintyöskentelyn menettelytapaohje on valmistunut ja henkilökuntaan kohdistuneiden uhka- ja väkivaltatilanteiden analysoinnissa on kiinnitetty erityistä huomiota yksintyöskentelyn aiheuttamiin riskeihin. Resurssitilanne on kuitenkin vaikeuttanut huomattavasti riskejä vähentävien toimenpiteiden toteuttamista.

- Kehitetään keinoja puuttua henkilöstöön kohdistuvaan maalittamiseen.

Toteuma:

Henkilökuntaan kohdistuva maalittaminen on huomioitu uhkatilanneohjeen päivityksessä.

- Parannetaan Rikosseuraamusalan tunnettuutta ja työnantajamielikuvaa.

Toteuma:

Keväällä 2022 on pidetty valtakunnallinen rekrytointikoulutus. Organisaatiouudistuksen myötä on laadittu valtakunnallinen yhdenmukainen rekrytointiprosessi sekä rekrytoinnin käsikirja. Rekrytointiviestinnässä on kehitetty somenäkyvyyttä, ja

Rikosseuraamuslaitoksen verkkosivujen urasivujen sisältö ja ilme on uudistettu.

Uudistetut urasivut julkaistaan alkuvuodesta 2023. Risen sosiaalisen median kanavilla jatkettiin rikosseuraamusalan työn monipuolista esittelyä tunnisteella #töissärisessä.

Mediatiedotteita Rikosseuraamuslaitos julkaisi 22 kpl ajankohtaisista aiheista, joilla tehtiin Riseä tunnetuksi. Rikosseuraamuslaitoksen viestintään perustettiin helmikuussa 2022 uusi viestintäasiantuntijan virka, ja tehtävistä 50 prosenttia on määritelty Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen markkinointiin ja viestintään.

**Tulostavoitteen ”Teemme tavoitteellista ja vuorovaikutuksellista lähityötä”
välitavoitteet vuodelle 2022 olivat seuraavat:**

- Jatketaan lähityön toimintamallien mukaista työskentelyä yhteisten käytäntöjen vakiinnuttamiseksi.

Toteuma:

Rikosseuraamusesimiesten tehtävänkuvia on kehitetty suunnitelman mukaan ja tehtävänkuvaukset on tehty. Lähityön täydennyskoulutusta on toteutettu suunnitellusti. Vuoden 2022 aikana rikosseuraamustyöntekijän täydennyskoulutuksen on suorittanut 22 henkilöä. Kaiken kaikkiaan kyseisen täydennyskoulutuksen on suorittanut tähän mennessä 145 henkilöä. Vuoden 2022 aikana jatkettiin yksiköiden välisen vertaisryhmätoiminnan pilotointia, mutta toiminnan laajentaminen siirtyi syksyllä voimaan astuneen Rise 2.0 organisaatiouudistuksen vuoksi tulevien vuosien tavoitteisiin.

6.1. Henkilöstömäärä ja -rakenne

Taulukko 13: Henkilöstö, lukumäärä ja prosenttiosuus 31.12.2022

Henkilöstö, lukumäärä ja prosenttiosuus						
	2020		2021		2022	
	lkm	%-osuus	lkm	%-osuus	lkm	%-osuus
lkm = lukumäärä						
Mies	1 542	58,0	1 549	56,4	1 509	56,0
Nainen	1 115	42,0	1 196	43,6	1 188	44,0
Vakinainen	2 038	76,7	1968	79,9	2 003	74,3
Määräaikainen (jolla vakinainen taustavirka)	149	5,6	225	8,2	170	6,3
Määräaikainen	470	17,7	552	11,9	524	19,4
Kokoaikainen	2 553	96,1	2 649	96,5	2 587	95,9
Osa-aikainen	104	3,9	96	3,5	110	4,1
Kokonaismäärä	2 657		2 745		2 697	

Taulukko 14: Henkilötyövuodet henkilöstöryhmittäin

Henkilötyövuodet henkilöstöryhmittäin	2020	2021	2022
Johto	101	104	95
Asiantuntijat	238	244	266
Toimihenkilöt	145	131	118
Talous- ja kiinteistö	31	25	21
Tukitoiminnot yhteensä	515	504	500
Kuntoutus	275	278	288
Työtoimintahenkilöstö	160	147	138
Valvonta- ja ohjaus	1 336	1 422	1 424
Yhdyskuntaseuraamus	207	220	222
Lähityö yhteensä	1 978	2 067	2 072
Luokittelemattomat	10	-	-
Kaikki yhteensä	2 505	2 571	2 572

Taulukko 15: Henkilöstön keski-ikä 31.12.2022

Keski-ikä	Mies	Nainen	Yhteensä	Henkilöitä
Johdon tuki, viestintä, kansainvälisten asioiden yksikkö ja sisäinen tarkastus	55,25	47,11	49,62	13
Asiakasprosessien vastuualue	45,90	44,55	44,70	93
Hallinnon ja tukipalveluiden vastuualue	51,96	50,42	50,86	87
Kehittämisen ja ohjauksen vastuualue	51,25	46,85	48,36	70
Operatiivisen toiminnan vastuualue	44,50	43,88	44,24	2 434
Yhteensä	44,76	44,41	44,61	2 697

Taulukko 16: Henkilöstön ikäjakauma 31.12.2022

Ikäjakauma	2020	2021	2022
<20	11	13	9
20-24	99	156	146
25-29	214	224	215
30-34	236	248	275
35-39	310	292	278
40-44	360	358	355
45-49	300	328	339
50-54	434	416	381
55-59	444	425	420
60-64	230	258	256
65-69	19	27	23
Yhteensä	2 657	2 745	2 679

6.2. Työhyvinvointi

Taulukko 17: Valtion henkilöstötutkimus VMBaro

VMBaro	2020	2021	2022
Vastausprosentti	56,9	59,4	57,7
Valtion yleiset indeksit			
Oma työ	3,63	3,63	3,52
Työyhteisön oikeudenmukaisuus	3,69	3,73	3,66
Esimiestyö	3,61	3,64	3,60
Johtaminen	2,8	2,88	2,63
Palkkaus	2,52	2,62	2,40

Taulukko 18: Sairauspoissalot

Sairauspoissaolot	2020	2021	Tulos-sopimus 2022	2022
Sairauspoissaolot, koko Rise (työpäivää/henkilötyövuotta)	15,8	15,5	14,5	18,55
Sairauspoissaolot (prosentteina vuotuisesta teoreettisesta työajasta)	6,24	6,12	-	7,33
Lyhyiden (1–3 päivää) sairauspoissaolojen %-osuus	28,7	28,5	-	20,5
Lyhyet sairauspoissaolot päivää/henkilötyövuosi	4,54	4,40	-	3,6

Rikosseuraamuslaitoksessa sairauspoissaolot ovat nousseet voimakkaasti. Vuonna 2021 sairauspoissaoloja oli 15,5 ja vuonna 2022 jopa 18,6 työpäivää/henkilötyövuosi.

Rikosseuraamuslaitoksen tulee voimistaa työkykyä tukevia toimia. VMBaron indeksit osoittavat, että työhyvinvointi on heikentynyt voimakkaasti. Mahdollisia vaikuttavia tekijöitä ovat ainakin krooninen resurssivaje sekä isot muutokset (Roti ja organisaatiouudistus).

Taulukko 19: Henkilöstön vaihtuvuus

Vaihtuvuus	Alkaneet palvelujaksot*			Päätyneet palvelujaksot**		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Vakinaiset	35	40	70	146	156	183
Määräaikaiset	607	736	585	291	328	409
Yhteensä	642	776	655	437	484	592

*Alkaneet palvelujaksot: laskettu mukaan ne, joilla virastoon tulopäivämäärä yhdenjaksoinen ajalla 1.1.-31.12.2022, eikä henkilö ole ollut töissä joulukuussa 2021 Rikosseuraamuslaitoksessa.

** Päätyneet palvelujaksot sisältävät eronneet -henkilöt vuonna 2021, joilla ei ole palvelussuhdetta enää 1.1.2022 Rikosseuraamuslaitoksessa.

Taulukko 20: Henkilöstön vaihtuvuus prosentteina koko henkilöstöstä

Vaihtuvuus	Henkilöstön lukumäärä keskimäärin			Vaihtuvuusprosentti		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Vakinaiset	2 188	2 212	2 189	6,7	7,1	8,4
Määräaikaiset	468	533	508	-	-	-
Yhteensä	2 656	2 745	2 697	-	-	-

Taulukko 21: Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet

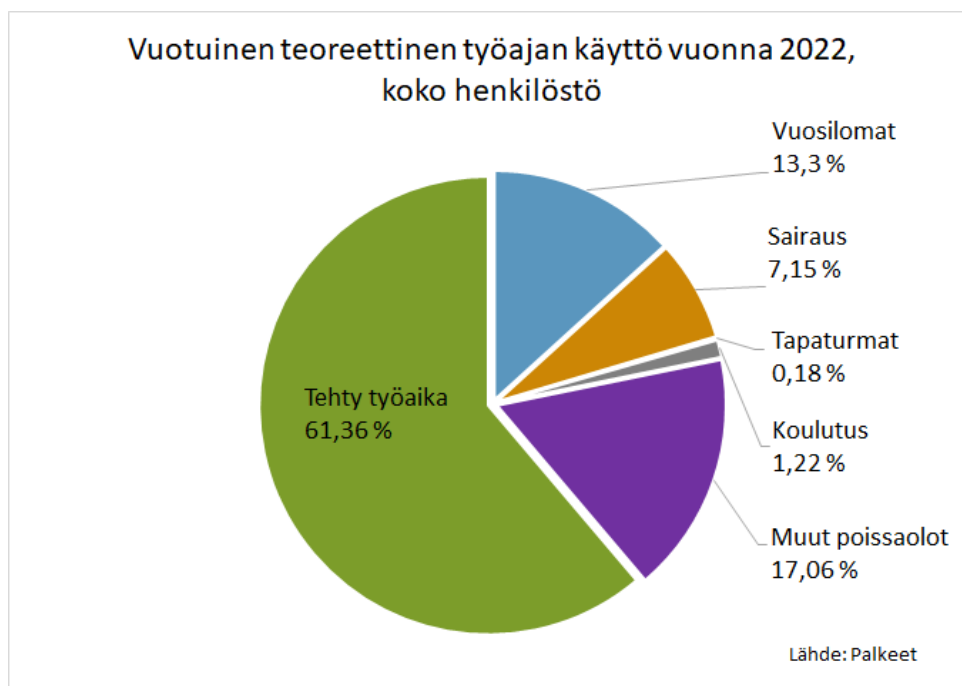
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä	2020	2021	2022
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	7	15	8
Prosenttiosuus koko henkilöstöstä	0,3	0,5	0,3

6.3. Osaaminen ja aineeton pääoma

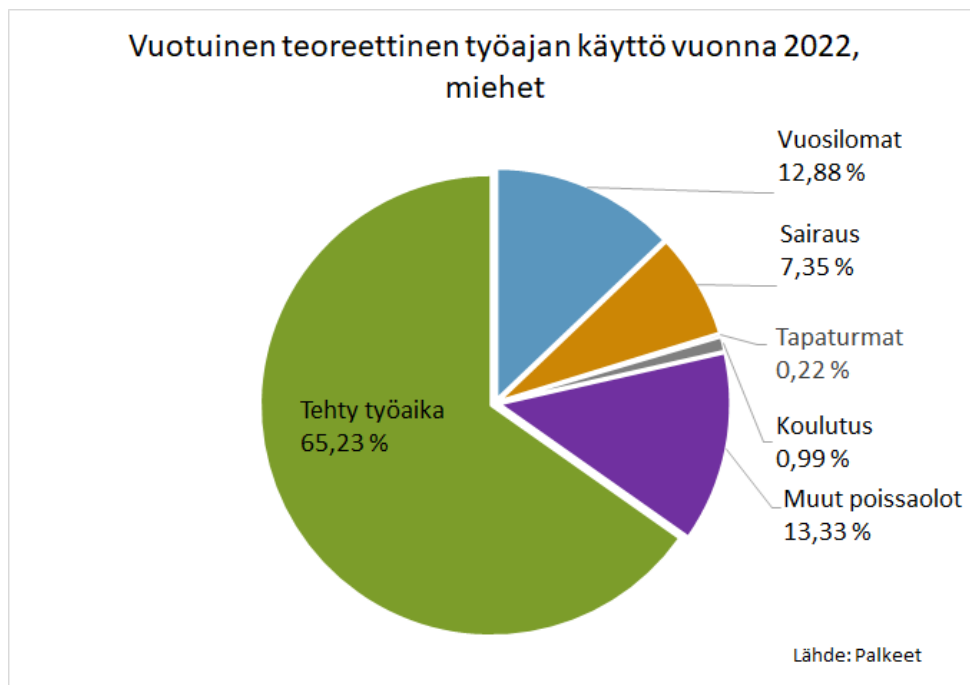
Taulukko 22: Henkilöstön koulutustasoindeksi

Koulutus	2020	2021	2022
Henkilöstön koulutustasoindeksi	4,5	4,5	4,6
Henkilöstön koulutuspäivät/ henkilötyövuodet	2,6	2,8	3,0

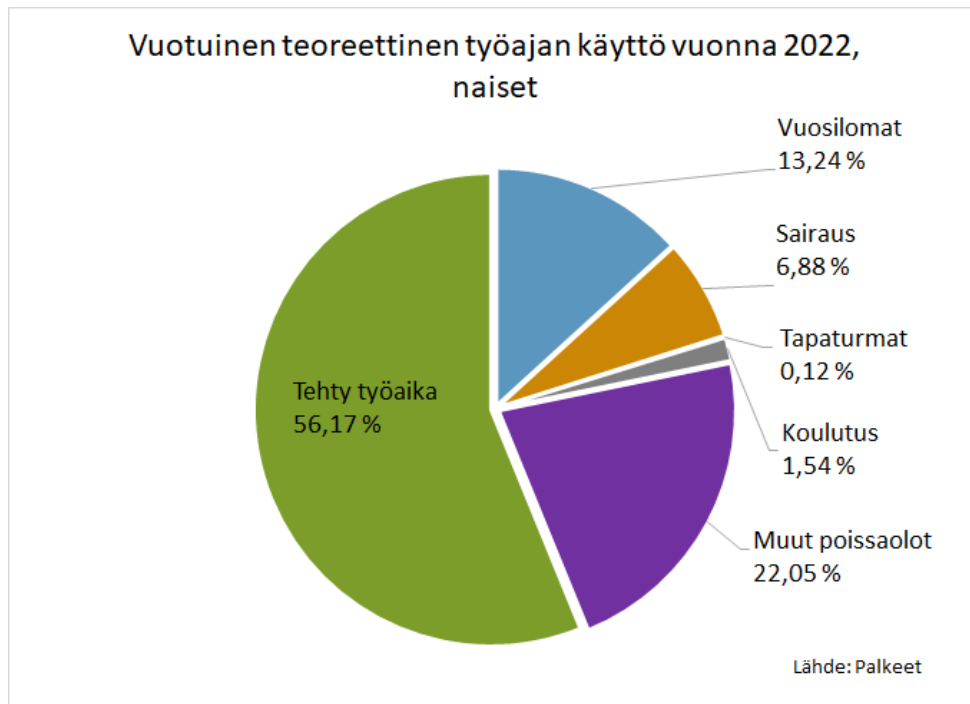
Kuva 2: Vuotuinen teoreettinen työajan käyttö vuonna 2022, koko henkilöstö

Kuva 3: Vuotuinen teoreettinen työajankäyttö vuonna 2022 sukupuolittain, miehet

Kuva 4: Vuotuinen teoreettinen työajan käyttö vuonna 2022 sukupuolittain, naiset

7. Tilinpäätösanalyysi

7.1. Rahoituksen rakenne

Rangaistusten täytäntöönpanon määrärahat on budjetoitu oikeusministeriön pääluokan 25 lukuun 40. Vertailtavuuden vuoksi analyysissa on edellisen vuoden luvut esitetty suluissa.

Rikosseuraamuslaitoksen kirjanpitoyksikön menoihin oli käytettävissä kertomusvuonna oikeusministeriön hallinnonalan, rangaistusten täytäntöönpanon, määrärahoja yhteensä 274,8 miljoonaa euroa (272,7 milj. euroa) arvonlisäveroineen, mikä oli 2,2 miljoonaa euroa ja 0,8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Talousarviossa myönnettiin määrärahoja 248,3 miljoonaa euroa (271,7 milj. euroa). Edelliseltä vuodelta siirtyi 26,6 miljoonaa euroa (18,5 milj. euroa). Talousarviossa myönnettiin toimintamenomäärärahää 233,7 miljoonaa euroa (233,9 milj. euroa) ja avolaitostöihin 4,7 miljoonaa euroa (4,7 milj. euroa).

Toisessa lisätalousarviossa toimintamenoihin myönnettiin lisäystä 5 102 000 euroa. Lisäyksestä 2 228 000 euroa aiheutui koronan aiheuttamasta täytäntöönpanoruuhan purkamisesta, 1 339 000 euroa oikeudenhoidon turvaamisesta ja 1 535 000 euroa palkkausten tarkistuksista. Neljännessä lisätalousarviossa toimintamenoihin myönnettiin lisäystä 1 572 000 euroa. Tästä 656 000 euroa oli lisäystä työaikalainsäädäntöön liittyvän oikeudenkäyntiasian ratkaisuun sovinnollisesti ja 916 000 euroa sähköenergian hinnan noususta johtuen.

Tilijaottelun muutoksella oikeusrekisterikeskukselle siirrettiin toimintamenomäärärahoja 18,0 miljoonaa euroa (17,3 milj. euroa) Rikosseuraamuslaitoksen tietohallinnon menojä varten.

Käytettävissä olevista määrärahoista toimintamenoihin myönnettyjä määrärahoja oli käytettävissä yhteensä 266,9 miljoonaa euroa (264,6 milj. euroa) eli 0,9 % enemmän kuin edellisenä vuonna, ja avolaitostöihin myönnettyjä määrärahoja 6,0 miljoonaa euroa (6,5 milj. euroa) eli 6,6 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Kirjanpitoyksikön käytössä oli muiden pääluokkien määrärahoja yhteensä 0,1 miljoonaa euroa (0,3 milj. euroa). Tästä puolet oli työllistämismäärärahää ja puolet hallinnon palveluiden digitalisoinnin tuki määrärahää.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenomomentti on kokonaisuudessaan nettobudjetoitu. Nettobudjetoidulle toimintamenomomentille kirjattiin varainhoitovuoden aikana tuloja yhteensä 6,8 miljoonaa euroa (8,9 milj. euroa).

Taulukko 23: Rikosseuraamusalan rahavirtalaskelma

Rikosseuraamusalan rahavirtalaskelma momentti 25.40.01 (1 000 euroa)				
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Tulos- sopimus 2022	Toteuma 2022
Talousarvioesitys	218 912	233 939	233 651	233 651
Lisätalousarvioesitykset yhteensä	3 506	14 125		6 674
Tietohallinto Oikeusrekisterikeskus ORK	-17 039	-17 286	-15 153	-15 070
Siirtynyt edelliseltä vuodelta	15 213	16 512	17 401	25 236
Käytettävissä, netto	220 592	247 290	235 899	248 869
Tulot	-11 087	-8 855	-6 000	-6 752
Käytettävissä, brutto	231 679	256 145	241 899	255 621
Käytetty/ Tilinpäätösesitys, netto	204 080	222 055	221 841	231 619
Käytetty/ Tilinpäätösesitys, brutto	215 167	230 909	227 841	238 371
Siirtynyt/siirtyy	16 512	25 236	14 058	17 250
Siirtyneet % talousarviomäärärahasta	9,14 %	10,79 %	6,02 %	7,38 %

7.2. Talousarvion toteutuminen

Menoarviot ja siirretyt määrärahat

Rikosseuraamuslaitos käytti rangaistusten täytäntöönpanon määrärahoja (pääluokka 25) 274,5 miljoonaa euroa sisältäen oikeusrekisterikeskukselle siirretyt tietohallinnon määrärahat (263,4 milj. euroa). Määrärahoista toimintamenomäärärahaa käytettiin 231,6 miljoonaa euroa, mikä oli -3,2 % vähemmän kuin edellisenä vuonna (239,3 milj. euroa).

Avolaitostöihin myönnettyä määrärahaa käytettiin 4,9 miljoonaa euroa, mikä oli -2,5 % vähemmän kuin edellisenä vuonna (5,1 milj. euroa). Avolaitosmäärärahaa siirtyi 1,1 miljoonaa euroa vuodelle 2023 (1,3 milj. euroa). Merkittävimmät avolaitostyökohteet perustuivat yhteistyösopimuksiin Metsähallituksen, Museoviraston, Hämeenlinnan ja Helsingin kaupunkien sekä Suomenlinnan hoitokunnan kanssa.

Muiden pääluokkien määrärahoja käytettiin yhteensä 0,1 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa), jotka olivat valtionhallinnolle tarkoitettuja työllistämistukimäärärahoja ja hallinnon palveluiden digitalisoinnin tuen määrärahoja.

Menoarviotileille ja siirrettyjen määrärahojen tileille kirjatut menot (netto) olivat yhteensä 274,6 miljoonaa euroa (263,5 milj. euroa), mikä oli 4,2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuodelle 2023 siirrettiin pääluokan 25 määrärahoja 18,4 miljoonaa euroa (26,6 milj. euroa), mikä oli -8,2 miljoonaa euroa ja -30,9 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Vuodelle 2023 siirtyi toimintamenomäärärahaa 17,2 miljoonaa euroa (25,2 milj. euroa). Laskua edelliseen vuoteen 8,0 miljoonaa euroa, -31,6 %. Siirtyvä toimintamenomääräraha oli 7,2 % talousarviossa ja lisätalousarvioissa myönnetystä määrärahasta.

Tuloarviotilit

Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot on nettobudjetoitu.

7.3. Tuotto- ja kululaskelma

Taulukko 24: Rikosseuraamusalan tuotto-kululaskelma

Rikosseuraamusalan tuotto-kululaskelma (1 000 euroa) momentti 25.40.01				
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Tulos- sopimus 2022	Toteuma 2022
Henkilöstökulut	123 873	135 101	127 660	136 869
Toimitilamenot	43 908	43 767	43 754	45 406
Ostopalvelut	22 396	27 730	28 284	31 221
Muut kulut	24 591	22 821	23 343	23 485
Investoinnit/käyttöomaisuushankinnat	399	1 490	4 800	1 390
Maksullisen toiminnan tuotot	-7 894	-4 813	-3 340	-2 787
Tuotot vuokrista ja käyttökorvauksista	-629	-582	-560	-713
Muut tuotot	-2 564	-3 460	-2 100	-3 251
Yhteensä	204 080	222 055	221 841	231 619

Kirjanpitoyksikön tuotto- ja kululaskelma on laadittu liikekirjanpidon periaatteita noudattaen.

Kulut olivat kertomusvuonna 255,6 miljoonaa euroa tuottoja suuremmat (245,6 milj. euroa). Kulujäämä heikkeni edellisestä vuodesta 10,0 miljoonaa euroa, -4,1 %. Tilijaottelun muutoksella oikeusrekisterikeskukselle siirrettiin toimintamenomäärärahoja 18,0 miljoonaa euroa (17,3 milj. euroa) Rikosseuraamuslaitoksen tietohallinnon menoja varten.

Toiminnan tuotot olivat yhteensä 6,8 miljoonaa euroa (8,9 milj. euroa), 2,1 miljoonaa euroa eli -23,6 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tuottoihin sisältyi maksullisen toiminnan tuottoja 2,8 miljoonaa euroa (4,8 milj. euroa), vuokria ja käyttökorvauksia 0,7 miljoonaa euroa (0,6 milj. euroa) ja muita toiminnan tuottoja 3,3 miljoonaa euroa (3,5 milj. euroa).

Maksullisen toiminnan tuotot laskivat 2,0 miljoonaa euroa, -42,1 %, edellisestä vuodesta ollen 2,8 miljoonaa euroa (4,8 milj. euroa). Maksullisen toiminnan tuotot sisältävät työtoiminnan tuotot. Laskua selittää laitosten myymälätoiminnan siirtyminen Leijona Catering oy:lle vuonna 2021. Henkilökunnan asunnoista perityt vuokrat ja käyttökorvaukset kasvoivat 0,1 miljoonalla eurolla, 22,6 %, ollen 0,7 miljoonaa euroa (0,6 milj. euroa).

Muut toiminnan tuotot laskivat 0,2 miljoonaa euroa, -5,7 %, edelliseen vuoteen nähden ollen 3,3 miljoonaa euroa (3,5 milj. euroa). Muista toiminnan tuotoista omaisuuden myyntivoittoja oli 0,1 miljoonaa euroa (0,1 milj. euroa). Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset olivat 0,9 miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa). Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset sisälsivät maatalouden tukia, korvauksia Valtiokonttorin Kaiku-hankkeelta ja erilaisten oppilaitosten koulutuskorvauksia. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot, Twinning-rahoitteisen projektin laskutusta, olivat 0,5 miljoonaa euroa (1,1 milj. euroa). Muut muihin toiminnan tuottoihin kuuluvat tuotot olivat 1,8 miljoonaa euroon (1,2 milj. euroa). Tuotot sisältävä mm. laitosmyymälöiden kautta vangeille myydyt puheajat sekä Riihimäen konepajasäätiöltä saatua tukea 0,2 miljoonaa euroa.

Toiminnan kulut olivat yhteensä 240,5 miljoonaa euroa (233,8 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen on 2,9 % eli 6,8 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut muodostivat toiminnan kuluista 58 %, vuokrat 21 %, palvelujen ostot 14 %, ostot tilikauden aikana 5 % ja muita kuluja 2 %.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 139,1 miljoonaa euroa (138,1 milj. euroa). Henkilöstökulut kasvoivat 1,3 miljoonaa euroa, 0,9 %, edellisestä vuodesta. Henkilötyövuosien määrä kasvoi yhdellä edellisestä vuodesta ollen 2 572. Palkkoja korotettiin 2,0 % yleiskorotuksella 1.6.2022 lukien. Henkilöstökulut sisältävä 0,8 miljoonaa euroa (3,4 milj. euroa) työaikalainsäädäntöön liittyvän oikeudenkäyntiasian sovinnollisesta ratkaisusta johtuvia palkkakuluja.

Henkilöstökulut sisältävät vangeille maksettuja palkkoja 1,6 miljoonaa euroa (1,8 milj. euroa). Laskua edellisestä vuodesta 0,2 miljoonaa euroa (-11,8 %).

Henkilökunnan henkilöstökulut sivukuluineen olivat 137,7 miljoonaa euroa (136,2 milj. euroa). Tästä henkilöstökulut olivat 114,8 miljoonaa euroa (113,4 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen 1,4 miljoonaa euroa, 1,3 %. Henkilöstösivukulut olivat 22,8 miljoonaa euroa (22,8 milj. euroa). Henkilöstösivukuluprosentti laski edellisestä vuodesta 0,1 prosentilla ollen 20,0 %.

Työaika ja suoriteperusteiset lisät olivat 10,8 miljoonaa euroa (9,9 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen nähden 0,9 miljoonaa euroa (9,1 %). Ylityö- ja varallaolokorvauksia maksettiin 2,7 miljoonaa euroa (1,9 milj. euroa), 0,8 miljoonaa euroa (44,9 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Lomarahoina ja lomarahavapaina maksettiin 4,9 miljoonaa euroa (4,8 milj. euroa), 0,2 miljoonaa euroa (3,2 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Muita korvauksia ja lisiä maksettiin 0,1 miljoonaa euroa, 4,4 %, edellistä vuotta enemmän

2,8 miljoonaa euroa (2,7 milj. euroa). Lomapalkkavelan muutoksena henkilöstökuluihin kirjattiin 0,1 miljoonaa euroa vähemmän, -14,9 %, kuin edellisenä vuonna yhteensä 0,5 miljoonaa euroa (0,7 milj. euroa). Oikaisuerinä henkilöstömenoihin on kirjattu sairausvakuutuslain, tapaturmavakuutuslain ja muiden vastaavien lakien mukaisina palautuksina yhteensä 2,2 miljoonaa euroa (2,1 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen 0,1 miljoonaa euroa (5,6 %).

Vuokrakulut, joita oli yhteensä 49,9 miljoonaa euroa (48,6 milj. euroa), kasvoivat edellisestä vuodesta 1,3 miljoonalla eurolla, yhteensä 2,7 %. Vuokrakuluista maanvuokrat olivat 0,4 miljoonaa euroa (0,5 milj. euroa). Laskua edelliseen vuoteen nähden 3,6 %. Asuntojen vuokrat laskivat 0,1 miljoonaa euroa (-13,7 %) ollen 0,4 miljoonaa euroa (0,5 milj. euroa). Muiden rakennusten vuokrat kasvoivat 1,7 miljoonalla eurolla (4,1 %) ollen 43,9 miljoonaa euroa (42,2 milj. euroa). Kuljetusvälineiden vuokrat olivat 1,0 miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa). Muiden koneiden ja laitteiden vuokrat olivat 3,0 miljoonaa euroa (3,3 milj. euroa). Laskua edelliseen vuoteen 0,3 miljoonaa euroa (-8,8 %). Sisäiset ja muut vuokrat olivat 1,0 miljoonaa euroa kuten edellisenäkin vuonna.

Rikosseuraamuslaitoksen toimitilojen kokonaispinta-ala on yhteensä 309 617 htm² (huoneistoala).

Aineiden ja tarvikkeiden ostot, joita oli yhteensä 13,3 miljoonaa euroa (13,6 milj. euroa), laskivat 0,3 miljoonalla eurolla, yhteensä -2,4 % edellisestä vuodesta.

Vähäiset koneet, kalusteet ja laitteet -kulut olivat 1,2 miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen 0,1 miljoonaa euroa (13,0 %). Toimistotarvikkeiden kulut olivat edellisen vuoden tasolla ollen 0,2 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa). Kirjat, lehdet ja muiden painotuotteiden kulut, 0,2 miljoonaa euroa, olivat liki edellisen vuoden tasolla (0,3 milj. euroa). Elintarvikkeiden kulut kasvoivat 0,1 miljoonaa euroalla (43,9 %) ollen 0,2 miljoonaa euroa. Virkavaatteiden ja vankien vaatteiden hankintakulut pysyivät edellisen vuoden tasolla ollen 0,5 miljoonaa euroa (0,5 milj. euroa), kuten myös puhdistusaineiden ja tarvikkeiden kulut 0,5 miljoonaa euroa (0,5 milj. euroa). Poltto- ja voiteluaineiden kulut kasvoivat edellisestä vuodesta 0,1 miljoonaa euroa (35,7 %) 0,5 miljoonaa euroa (0,4 milj. euroa). Lämmitys, sähkö ja vesi -kulut kasvoivat 1,0 miljoonaa euroa, 24,2 %, ollen 5,0 miljoonaa euroa (4,0 milj. euroa). Rakennusmateriaalien kulut kasvoivat 0,1 miljoonaa euroa (35,5 %) ollen 0,3 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa). Muiden aineiden ja tarvikkeiden kulut kasvoivat 0,1 miljoonaa euroa, 2,4 %, ollen 4,6 miljoonaa euroa. Rangaistuslaitosmyymälöiden ostoja ei ollut (1,5 milj. euroa).

Palvelujen ostot, joita oli yhteensä 33,2 miljoonaa euroa (29,5 milj. euroa), kasvoivat 3,7 miljoonalla eurolla eli 12,4 % edellisestä vuodesta.

Korjaus- ja kunnossapitopalveluita sekä rakentamispalveluita hankittiin 3,1 miljoonalla eurolla (3,3 milj. euroa), laskua edelliseen vuoteen verrattuna on 0,3 miljoonaa euroa, - 8,0 %.

Toimistopalveluiden kulut olivat 3,2 miljoonaa euroa (2,7 milj. euroa), kasvua edelliseen vuoteen nähden on 0,5 miljoonaa euroa, 18,5 %. Kasvua selittää talous- ja henkilöstöpalveluiden ostojen kasvu 0,4 miljoonalla eurolla sekä postikulujen kasvu 0,1 miljoonalla eurolla.

Henkilöstöpalveluiden kulut kasvoivat 0,4 miljoonaa euroa, 13,2 %, 3,2 miljoonaan euroon (2,8 milj. euroa). Henkilöstöpalveluissa työterveyshuollon kustannukset kasvoivat 0,2 miljoonalla eurolla (9,1 %) ollen 2,2 miljoonaa euroa (2,0 milj. euroa). Henkilökunnan koulutuspalveluiden ostot olivat 0,2 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa). Muut henkilöstöpalvelut kasvoivat 0,1 miljoonaa euroa (23,6 %) olivat 0,8 miljoonaa euroa (0,6 milj. euroa).

Puhtaanapito ja pesulapalvelut kasvoivat edellistä vuodesta, 12,7 %, ollen 1,9 miljoonaa euroa (1,7 milj. euroa). Tästä siivous ja pesulapalvelujen kulut kasvoivat 9,8 % ollen 1,3 miljoonaa euroa (1,2 milj. euroa). Ympäristöhoito- ja ylläpitopalvelut olivat 0,6 miljoonaa euroa (0,5 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen 0,1 miljoonaa euroa, 19,4 %.

Muiden palveluiden ostot kasvoivat edellisestä vuodesta 2,8 miljoonaa euroa, 14,9 %, ollen 21,8 miljoonaa euroa (19,0 milj. euroa). Tästä ravitsemuspalvelut olivat 10,3 miljoonaa euroa (9,1 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen 1,2 miljoonaa euroa, 13,0 %.

Asiantuntija- ja tutkimuspalvelut kasvoivat 0,1 miljoonalla eurolla (4,0 %) ollen 2,6 miljoonaa euroa (2,5 miljoonaa euroa). Muita palveluita hankittiin 8,9 miljoonalla eurolla (7,3 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen 1,5 miljoonaa euroa, 21,2 %.

Muut kulut kasvoivat edellisestä vuodesta euroa 1,0 miljoonaa euroa eli 30,2 %, ollen 4,3 miljoonaa euroa (3,3 milj. euroa). Muista kuluista 1,4 miljoonaa euroa (0,7 milj. euroa) oli matkakuluja. Kasvua edelliseen vuoteen 0,6 miljoonaa euroa, 85,3 %. Muut henkilöstölle maksettavat kustannusten korvaukset olivat 0,1 miljoonaa euroa (0,1 milj. euroa).

Vahinkovakuutusmaksut ja jäsenmaksut 0,1 miljoonaa euroa (0,1 milj. euroa).

Käyttöoikeusmaksut olivat 0,4 miljoonaa euroa (0,4 miljoonaa euroa). Muut muihin kuluihin

kuuluvat kulut, kuten omaisuuden myyntitappiot, kiinteistöverot ja muut pakolliset maksut, olivat yhteensä 2,5 miljoonaa euroa (2,0 milj. euroa). Kasvua 0,4 miljoonaa euroa, 21,8 %.

Valmistus omaan käyttöön, yhteensä -1,7 miljoonaa euroa (-0,4 milj. euroa), kasvoi edellisestä vuodesta 1,3 miljoonaa euroa. Valmistus omaan käyttöön sisälsi teknisten turvalaitteiden sekä Suomenlinnan hoitokunnan valmistuksen kuluja.

Poistojen määrä kasvoi edellisestä vuodesta 1,5 miljoonalla eurolla ollen 2,3 miljoonaa euroa (0,9 milj. euroa). Asiakastietojärjestelmän käyttöönotto selittää poistojen kasvua.

Taulukko 25: Rikosseuraamusalan IT-menot

Rikosseuraamusalan IT-menot (1 000 euroa)				
	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Tulos- sopimus 2022	Toteuma 2022
Vakiopalvelut (Valtori)	8 940	9 723	9 574	9 382
Kehittämispalvelut (Oikeusrekisterikeskus)	165	189	1 064	229
Ylläpitopalvelut (Oikeusrekisterikeskus)	1 160	1 318	1 246	924
Oikeusrekisterikeskuksen henkilötöyö	1 299	1 336	1 505	1 325
Projektipalvelut ja asiakkuudenhallinta (Oikeusrekisterikeskus)	187	113	970	90
Yhteensä	11 751	12 679	14 359	11 950
Erillisrahoitettavat (Roti-asiakastietojärjestelmä)	5 283	3 276	3 663	3 120
Tietohallintomenot yhteensä	17 034	15 955	18 022	15 070

7.4. Tase

Kirjanpitoyksikön tase on laadittu liikekirjanpidon periaatteita noudattaen. Taseen loppusumma 45,7 miljoonaa euroa (30,9 milj. euroa) kasvoi edellisestä varainhoitovuodesta 14,8 miljoonaa euroa eli 47,8 %.

Vastaavaa

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten tasearvo, yhteensä 42,7 miljoonaa euroa (28,7 milj. euroa) kasvoi 14,0 miljoonaa euroa eli 48,6 %. Kasvu johtuu asiakastietojärjestelmän käyttöönotosta, joka hallinnan siirtona Oikeusrekisterikeskukselta siirrettiin Rikosseuraamuslaitokselle. Aineettomien hyödykkeiden kirjanpitoarvo kasvoi 13,1 miljoonalla eurolla (53,6 %) 37,4 miljoonaan euroon (24,3 milj. euroa). Aineellisten hyödykkeiden kirjanpitoarvo kasvoi 0,9 miljoonaa euroa, 20,7 %, ollen 5,3 miljoonaa euroa (4,3 milj. euroa).

Vaihto- ja rahoitusomaisuuden kirjanpitoarvo, yhteensä 3,0 miljoonaa euroa (2,2 milj. euroa), kasvoi 0,8 miljoonaa euroa eli 38,6 %. Vaihto-omaisuuden tasearvo pysyi edellisen vuoden tasolla ollen 1,3 miljoonaa euroa (1,3 milj. euroa). Lyhytaikaiset saamisten arvo

tuplaantui edellisestä vuodesta ollen 1,7 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa). Kassoissa olevat rahavarat olivat edellisen vuoden tasolla ollen 0,1 miljoonaan euroon.

Vastattavaa

Oma pääoma, yhteensä 8,5 miljoonaa euroa (-4,3 milj. euroa). Muutos 10,0 miljoonaa euroa, 4,1 %. Pääoman siirrot kasvoivat edellisestä vuodesta 23,5 miljoonalla eurolla, 9,6 %, ollen 268,4 miljoonaa euroa (244,9 milj. euroa). Tilikauden kulujäämä kasvoi 10,0 miljoonalla eurolla, 4,1 %, ollen 255,6 miljoonalla euroa (245,6 milj. euroa).

Vieras pääoma, yhteensä 37,2 miljoonaa euroa (35,2 milj. euroa), on kokonaan lyhytaikaista vierasta pääomaa. Vieras pääoman määrä kasvoi 2,0 miljoonalla eurolla, 5,6 %. Ostovelat olivat 6,9 miljoonaan euroon (6,3 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen nähden 0,7 miljoonaa euroa eli 11,1 %. Kirjanpitoyksikköjen väliset tilitykset vähenivät edellisestä vuodesta 0,2 miljoonaa euroa, -7,7 % ollen 2,5 miljoonaa euroa (2,7 milj. euroa). Edelleen tilittävät erät olivat 4,2 miljoonaa euroa (2,9 milj. euroa), kasvua edelliseen vuoteen oli 1,3 miljoonaa euroa, 43,0 %. Edelleen tilittävät erät sisältävät mm. eläkemaksuja, jäsenmaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja. Siirtovelat olivat 23,6 miljoonaa euroa (23,3 milj. euroa). Kasvua edelliseen vuoteen 0,3 miljoonaa euroa, 1,3 %. Lomapalkkavelka oli 23,6 miljoonaa euroa.

8. Sisäisen valvonnan arviointi ja vahvistuslausuma

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1234/1992) 69 §:n mukaan viraston ja laitoksen johdon on huolehdittava siitä, että virastossa ja laitoksessa toteutetaan sen talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset menettelyt (sisäinen valvonta), jotka varmistavat:

- 1) viraston ja laitoksen talouden ja toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden
- 2) viraston ja laitoksen hallinnassa olevien varojen ja omaisuuden turvaamisen ja
- 3) viraston ja laitoksen johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot viraston ja laitoksen taloudesta ja toiminnasta.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja siten jokaisen valtion viraston lakisääteinen tehtävä. Rikosseuraamuslaitoksen riskienhallinta perustuu riskienhallinnan toimintaohjeeseen (diaarinumero 7/030/2019).

Vuonna 2022 toteutettiin vuosittaiset riskikartoitukset rikosseuraamusalueilla ja valtakunnallisissa yksiköissä. Keskushallintoyksikkö tunnisti kokonaisuudessaan 36 riskiä. Rikosseuraamusalueet tunnistivat kokonaisuudessa 77 riskiä, jotka luokiteltiin strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja tietoturvaan liittyviin riskeihin. Tunnistettujen riskien todennäköisyys ja vaikutus arvioitiin asteikolla 1–5, minkä jälkeen riskeille kirjattiin toimenpiteet ja vastuuhenkilöt. Tunnistettujen riskien vertailu oli haastavaa, sillä riskien raportoinnissa ja luokittelussa oli eroavaisuuksia. Toinen kehitystarve liittyy riskienhallinnan jatkuvuuteen ja seurantaan. Riskien tunnistamisen jälkeen tulisi panostaa nykyistä enemmän tarvittavien toimenpiteiden asettamiseen sekä riskin kehittymisen ja toimenpiteiden vaikutuksen säännölliseen seurantaan ja aktiiviseen reagointiin.

Syksyllä 2022 aloitettiin uuden organisaatorakenteen mukaisten riskienhallinnan prosessien kehittäminen. Lisäksi Rikosseuraamuslaitos osallistui edellisvuoden tapaan oikeusministeriön hallinnonalan Granite-riskienhallintajärjestelmän pilotointiin. Pilotoinnin avulla haetaan kokemuksia järjestelmän soveltuvuudesta oikeusministeriön sekä sen alaisten virastojen riskienhallinnallisiin tarpeisiin. Pilotin tavoitteena on parantaa virastojen riskienhallinnan tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä sekä yhdenmukaistaa ministeriön riskienhallintaa koskevia arviointimenetelmiä. Pilottiin on osallistunut Rikosseuraamuslaitoksessa seitsemän eri tason toimintayksikköä: Riihimäen vankila, Hämeen yhdyskuntaseuraamustoimisto, Tampereen yhdyskuntaseuraamustoimisto,

Helsingin vankila, Suomenlinnan vankila, Pelson vankila ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. Lisäksi kolme rikosseuraamusalueen aluekeskusta ja keskushallintoyksikkö hyödynsivät Granite-järjestelmää kootessaan yhteenvetoa seurattavista riskeistä sekä niiden hallintatoimista.

Sisäisen valvonnan tasoa arvioitiin vuonna 2022 lähettämällä sisäisen valvonnan arviointipyyynnöt aluekeskuksiin riskikartoituspyynnön yhteydessä. Yleisesti ottaen kaikki kolme aluetta olivat tyytyväisiä sisäisen valvonnan piiriin kuuluviin osa-alueisiin.

Rikosseuraamusalueita pyydettiin arvioimaan

- 1) sisäistä toimintaympäristöä ja toimintarakenteita,
- 2) toiminnan suunnittelua ja tavoitteiden asettamista,
- 3) riskien tunnistamista, arviointia ja hallintaa,
- 4) valvontatoimenpiteitä,
- 5) tiedonkulkua ja
- 6) sisäisen valvonnan toteutumista.

Alueet saivat antaa avoimen kommentin ja numeerisen arvion asteikolla 1 = kyllä/hyvin, 2 = ehkä/kohtalaisesti, 3 = ei/huonosti.

Rikosseuraamusalueet eivät antaneet minkään osa-alueen keskiarvoksi arvoa 3 (ei/huonosti). Yleisin arvosana sisäisessä valvonnan arvioinnissa oli 1 (kyllä/hyvin) ja arvot vaihtelivat keskimääräisesti 0,55 verran toisistaan, joten alueiden antamat arvioinnit olivat melko yhdenmukaisia. Tyytymättömiä rikosseuraamusalueet olivat sisäiseen toimintaympäristöön ja toimintarakenteisiin (ka 1,72), joka toteutuu alueiden mielestä kohtalaisesti. Myös toiminnan suunnittelu ja tavoitteiden asettamisen arviot sijoittuivat hyvän ja kohtalaisen välille, mutta alueiden arvioissa oli kyseisen osa-alueen kohdalla eroavaisuuksia.

Vuoden 2021 arvioinnin perusteella tehdyt toimenpiteet

Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2021 havaittujen merkittävimpien riskien vähentämiseksi ryhdyttiin seuraaviin kehittämistoimenpiteisiin vuonna 2022:

1. Asiakastietojärjestelmä Roti

Vaikutuksiltaan merkittäväksi riskiksi arvioitiin se, että Rotin käyttöönotto epäonnistuu tai viivästyy merkittävästi. Riskin pienentämiseksi henkilöstöä motivoitiin alkuvuoden aikana osallistumaan Roti-perehdytystyöpajoihin ja käyttöönoton harjoittelulla pyrittiin varmistamaan teknisen käyttöönoton onnistuminen. Tuotantokäyttöön siirryttiin 2.5.2022.

Käyttöönnotossa ilmeni haasteita, jotka liittyivät koulutusvajeeseen, migraatiovirheisiin ja kankeiksi koettuihin prosesseihin. Välittöminä toimenpiteinä resursseja kohdennettiin käyttäjien kouluttamiseen ja osaamisen parantamiseen sekä käytettävyyden parantamiseen. Järjestelmän jatkokehityksen osalta päätettiin priorisoida oikeusturvan kannalta olennaisiin ja työnkulkua vaikeuttaviin asioihin. Lisäksi lisättiin viestintää koskien erityisesti järjestelmässä havaittujen virheiden korjaamista ja jatkokehityksen aikataulua.

2. Rise 2.0

Organisaatiouudistukseen liittyväksi laajamittaiseksi riskiksi arvioitiin se, että toiminta jatkuu vanhan organisaatiomallin mukaisena, henkilöstön motivaatio ja sitoutuminen strategiaan heikkenee, epävarmuus kasvaa ja työnantajakuva kärsii. Koko organisaation laajuudessa uudistuksessa yhdenmukaisen läpiviennin merkitys kasvaa. Organisaatiouudistus toteutettiin 1.9.2022. Alkuvuoden aikana tehtäväkuvausten laadintaan osallistuivat useat eri pienryhmät, joten muutoksenkohteena oleva henkilöstö kutsuttiin laajasti mukaan hankkeen valmisteluun. Vastuualueiden johtajien nimeämisen jälkeen yksityiskohtaisempi organisaatiouudistuksen valmistelu ja matriisimaisen toimintamallin tarkempi suunnittelu toteutettiin yhteistyössä muutoksenkohteena olevan henkilöstön kanssa. Henkilöstölle järjestettiin infotilaisuuksia ja webinaareja sekä pyrittiin ajantasaiseen viestintään. Lisäksi panostettiin johtamisen kehittämiseen sekä johtajien ja päälliköiden tukemiseen organisaatiouudistuksen toimintatapamuutosten omaksumisessa. Rikosseuraamuslaitoksen johtajille suunnattu johtamisvalmennus käynnistyi joulukuussa 2022.

3. Henkilöstö

Keskeiseksi riskiksi arvioitiin se, että alalle koulutetun valvontahenkilöstön saatavuusongelmat vaarantavat henkilöstön työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden lisäksi myös vankien turvallisuuden. Lisäksi riskinä on ollut, että henkilöstöresursseja ei onnistuta kohdentamaan tarkoituksenmukaisella tavalla, eikä henkilöstörakenne ei tue toiminnan tavoitteiden saavuttamista. Sairauspoissaolojen suuri määrä valtionhallinnon keskimääräiseen tasoon nähden aiheuttaa kuluja ja vaikuttaa työssä oleviin virkamiehiin sekä heidän työhyvinvointiinsa.

Vuonna 2022 avoimien virkojen täyttämisessä oli edelleen haasteita ja henkilökunnan sairauspoissaolot nousivat vuoteen 2021 verrattuna. Tarvittavien toimenpiteiden kartoittamiseksi vuonna 2022 valmistui ulkopuolinen arvio henkilökunnan rekrytoinnin ja koulutusjärjestelmän kehittämistarpeista. Lisäksi rikosseuraamusalan perustutkinnon ja Laurean rikosseuraamusalan ammattikorkeakoulututkinnon aloituspaikkoja lisättiin. Organisaatiouudistuksen yhteydessä laadittiin valtakunnallinen rekrytointiprosessi sekä

rekrytoinnin käsikirja. Rekrytointiin panostettiin muun muassa oppilaitosvierailuilla, rekrytointimessuille osallistumalla ja kehittämällä rekrytointiviestintää sosiaalisessa mediassa. Sairauspoissaoloihin pyrittiin vastaamaan muun muassa työterveyshuollon palveluja lisäämällä.

4. Resurssit

Keskeiseksi riskiksi arvioitiin toiminnan laajuuteen, käytössä olevaan laitusrakenteeseen ja täytöntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin nähden riittämättömät taloudelliset voimavarat ja henkilöstöresurssit. Myös Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT) kiinnitti huomiota Rikosseuraamuslaitoksen liian pieneen henkilöstömäärään syyskuussa 2020 tekemänsä tarkastuskäynnin yhteydessä. Nykyinen toimitilaverkosto on muuttunut osin epätarkoituksenmukaiseksi, eivätkä kaikki toimitilat vastaa Rikosseuraamuslaitoksen tarpeita. Liian laaja ja perusparannustarpeessa oleva vankilaverkosto sitoo liikaa henkilöstöä ja sijaitsee maantieteellisesti sellaisilla paikkakunnilla, joissa ei voi parhaalla mahdollisella tavalla toteuttaa Rikosseuraamuslaitoksen strategian edellyttämää verkostoitumista, lähityötä ja kuntoutusta.

Vuonna 2022 valmistui oikeudenhoidon selonteko, jossa esitettiin Rikosseuraamuslaitokselle 400 henkilötyövuoden lisäresurssia vuoteen 2027 mennessä toimintakyvyn turvaamiseksi sekä toiminnan tuloksellisuuden, turvallisuuden ja vaikuttavuuden ylläpitämiseksi.

5. Tartuntataudit

Merkittäväksi riskiksi arvioitiin se, että koronaepidemia hankaloittaa Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa henkilökunnan, sidosryhmien sekä vankien ja asiakkaiden näkökulmasta. Vankien rokoteaste on ollut muuta väestöä alhaisempi, minkä vuoksi suurena riskinä on ollut se, että vankilaympäristöstä muodostuu jatkossa erityisen haastava toimintaympäristö. Vuonna 2022 kiinnitettiin edelleen huomiota koronaviruksen torjuntatoimiin. Valmiusryhmän toiminta ja tilannekuvan ylläpito olivat keskeisessä asemassa epidemiatilanteen onnistuneessa hallinnassa. Sähköisten palveluiden ja etätyökäytäntöjen kehittäminen edistivät osaltaan terveysturvallisuutta.

9. Arviointien tulokset

9.1. Rikosseuraamuslaitoksen sisäisen tarkastuksen tekemät tarkastukset

Rikosseuraamuslaitoksen sisäisellä tarkastuksella oli vuoden 2022 aikana yksi laaja teematarkastus koskien 11 yksikköä sekä teetettiin yksi ulkopuolinen tarkastus.

Teematarkastus kohdistettiin Rikosseuraamuslaitoksen hankintatoimeen. Ulkopuolisen tahon toteuttama tarkastus kohdistui Käyrän vankilan hankintatoimeen. Näiden lisäksi tietopalveluyksikkö teetti tietoturva-auditointeja vankipuhelinjärjestelmään ja sähköiseen valvontaan.

Asiat olivat tarkastuskohteissa oleellisin osin hyvin järjestetty, mutta sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan osalta kehitettävää löytyi. Yksiköiden hankintatoteutusten valvontaa tulisi lisätä riskien vähentämiseksi, sillä kaikilta osin ei ole toimittu Rikosseuraamuslaitoksen ohjeiden mukaisesti. Sisäisen valvonnan toteuttamisesta olisi hyvä laatia kirjallinen ohjeistus. Säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamista työskentelytavoissa tulisi seurata sisäisen valvonnan keinoin suunnitelmallisesti.

Sekä hankintatoimen riskienhallinnasta että sisäisestä valvonnasta olisi hyvä tehdä prosessikuvaukset ja tunnistaa hankintatoimeen liittyviä riskejä ja sisäisen valvonnan tarpeita. Näiden perusteella pitäisi luoda menetelmät riskien vähentämiseksi. Riskikartoitus ja sisäinen valvonta-arvio tehdään vuosittain, mutta ne eivät erityisesti koske hankintatoimea. Tietojärjestelmiin on tehty kontroleja, mutta nämä eivät ole riittäviä toimenpiteitä hankintatoimeen liittyvien riskien hallitsemiseksi. Myös muita erillisiä tarkastuksia tehdään, kuten tarkastetaan kassoja ja vankirahatapahtumia, mutta ne eivät liity varsinaisesti hankintatoimeen.

Keskeisinä havaintoina oli, että säädökset ja ohjeet olivat pääsääntöisesti ajan tasalla ja selkeitä. Hankintojen määrän ollessa merkittävä, on tärkeää, että hankintatoimea johdetaan ja toteutetaan taloudellisesti, tehokkaasti, suunnitelmallisesti sekä pitkäjänteisesti.

Rikosseuraamuslaitoksessa hankintatoimen ohjaus ja valvonta ei ole kaikilta osin riittävällä tasolla, joten ohjausta ja etenkin valvontaa olisi hyvä kehittää. Hankintojen suunnitelmallisuutta tulisi myös lisätä ja siirtyä pitkäjänteisempään suunnitteluun hankintatoimen tehokkuuden ja taloudellisuuden lisäämiseksi.

Kaikissa tilanteissa rikosseuraamusalueet eivät ole toimineet hankintalain mukaisina itsenäisinä erillisinä yksikköinä, koska keskushallinto on kilpailuttanut alueiden puolesta

hankintoja. Hankintayksikön määrittely on ollut häilyvää ja se on määritelty tapauskohtaisesti. Kynnysarvoja ylittäviä kilpailutustarpeita ei aina tunnisteta eikä kilpailutuksia käynnistetä riittävässä määrin. Etenkin juoksevia hankintoja tulisi suunnitella ja toteuttaa pitkäjänteisemmin, sillä niiden kokonaisarvo voi rikosseuraamusalalla ylittää hankintojen kynnysarvot. Hankintoja tulisi suunnitella ja kilpailuttaa Rikosseuraamuslaitoksen uudessa organisaatiossa mahdollisimman keskitetysti. Tämä edellyttää siirtymistä pitkäjänteisempään suunnitteluun ja sekä yksikkökohtaisien että hankintakohdekohtaisien hankintasuunnitelmien laatimisia. Näin yksiköt voivat hankintojen kilpailutusten sijaan keskittyä ydintoimintaan käyttämällä keskitetysti tehtyjä Rikosseuraamuslaitoksen sopimuksia. Samalla voidaan tehostaa toimintaa, kun kilpailutusten määrä vähenee ja kuljetuskustannukset laskevat. Keskittämällä hankinnat niille ihmisille, joilla on riittävä osaaminen, voidaan paremmin varmistaa hankintojen toteutuksen oikeellisuus, jonka seurauksena myös hankintojen toteutukseen käytetään vähemmän työaikaa ja resursseja.

Erityisesti avolaitosrahoilla tehtävien hankintojen suunnittelua tulisi kehittää. Määräraha-anomusten yhteydessä laaditaan hyvin karkea suunnitelma avolaitosrahan käytöstä, sillä avolaitosmäärärahan hakuvaiheessa ei ole edellytetty, että merkittävät muut kustannukset yksilöidään hakulomakkeen ohjeen mukaisesti. Muita määrärahan tarkempia käyttösuunnitelmia ei tehdä. Määräraha-anomuksessa olevan suunnitelman perusteella ei voida arvioida kilpailutustarvetta eikä sitä, ovatko hankinnat tarkoituksenmukaisia suhteessa vankien työllistämiseen. Työllistäminen ei välttämättä tarkoita sitä, että toiminta on vaikuttavaa. Vaikuttavuutta tulisi myös arvioida vankien työllistämisessä.

Hakemusten perusteella on vaikeata arvioida avolaitosmäärärahamomentin mukaisuus. Avolaitostyön määrärahan käyttöä koskevat yksityiskohtaiset ohjeet sisältävät pääasiassa uudisrakennustöitä ja rakennusten perusparannustöitä koskevia ohjeita. Ohjeesta ei käy yksiselitteisesti ilmi, voidaanko ohjetta soveltaa muuhun työmaahan, jossa työ ei liity uudisrakentamiseen tai rakennusten perusparantamiseen. Avolaitosmäärärahaa on käytetty esim. museoalusten huoltoon ja kunnossapitoon, minkä väljä ohje on mahdollistanut.

Myös avolaitosmäärärahan käytön raportointia olisi hyvä kehittää. Raportointi on sisällöltään suppeaa eikä sen perusteella ole mahdollista muodostaa kokonaisvaltaista käsitystä avolaitoskohteissa tehdystä työstä, työn johtamisesta ja määrärahan käytöstä. Määrärahan käytön raportoinnissa tulisi ilmetä merkittäviä toteumapoikkeamia budjetoiduista kustannuksista.

Hajautetussa hankintamallissa hankintaprosessin vastuut ovat jääneet osittain epäselväksi, sillä osapuolet eivät välttämättä tiedä mitä eri osapuolien vastuulle kuuluu. Hajautettu vastuu hankintojen toteutuksissa, puutteellinen projektikoodin käyttö etenkin rakennushankkeissa, sekä kirjauskäytäntö aiheuttaa sen, että rakennushankkeiden ja projektien kokonaiskustannuksia on vaikeata seurata, valvoa ja hallita. Riskinä on, että rakennushankkeiden ja projektien suunniteltuja kustannuksia ylitetään, kun kokonaiskustannuksia ei voida seurata ilman kohtuutonta lisätyötä. Hankkeiden ja projektien vaikutusten jälkiseurantaa ja valvontaa tulisi lisätä osana oppimisprosessia, sekä kustannusten ja riskien hallintaa. Näin voidaan hyödyntää saatua tietoa seuraavissa hankkeissa ja projekteissa.

Rikosseuraamuslaitoksen uudessa organisaatiossa hankintatoimi on joiltain osin keskitetty, mutta osa jää edelleen osittain hajautetuksi ja yksiköiden vastuulle. Epäselvyyksien välttämiseksi hankintatoimen eri vastuita olisi hyvä määritellä ja tarkentaa, kuten esim. kenelle kuuluu rikosseuraamusalakohdaisen hankinta-arvon laskeminen pitkäjänteisesti, hankintatoimen toteutusten valvonta, sekä hankkeiden että projektien vaikutusten jälkiseurantavastuu.

Yksiköillä ei välttämättä ole hankintatoimen toteuttamiseen riittävää osaamista. Hankintakoulutuksia on järjestetty lähinnä järjestelmien käyttöön, muttei riittävästi hankintojen toteutuksiin. Rikosseuraamuslaitoksessa hankintaosaamista tulisi tästä syystä vahvistaa. Hankintakoulutusta olisi hyvä järjestää säännöllisesti hankintoja tekeville. Matkasuunnitelmien ja matkalaskujen laadintaan ja valvontaa tulisi kiinnittää huomiota virheellisten menettelyiden ja korvausten välttämiseksi, koska matkustaminen on myös osa hankintatoimea.

Rikosseuraamuslaitoksessa on kehitetty projektijohtamista ja otettu Rispekti-projektimalli käyttöön, mikä on lisännyt projektien järjestelmällisyyttä ja parantanut niiden hallintaa ja seurantaa. Projektihallintaa olisi kuitenkin hyvä edelleen kehittää ja parantaa. Projektin päätöksentekoon ja etenkin kustannusten arviointiin liittyy ongelmia, koska projekti on mahdollista viedä Rikosseuraamuslaitoksen johtoryhmän käsiteltäväksi puutteellisin tiedoin. Riskinä on, että johtoryhmä tekee päätöksiä, joita se ei mahdollisesti tekisi, mikäli kokonaiskustannukset olisivat tiedossa päätöstä tehdessään.

Sopimusten hallintaa olisi hyvä kehittää. Sopimusten sisältö vaihtelee suuresti ja osa tarkastetuista sopimuksista oli puutteellisia. Hyvin yleisellä tasolla laaditut sopimukset mahdollistavat sopimuksen väljän tulinnan esim. Rikosseuraamuslaitokselle kuuluvien kustannusten osalta. Osapuolten vastuut jäivät monessa sopimuksessa epäselviksi, mikä

voi johtua osittain siitä, että sopimusten laatija vaihtelee sopimuskohtaisesti ja osaaminen on vaihtelevaa. Rikosseuraamuslaitokseen tulisi palkata hankintalakimies, jonka tehtäviin kuuluisi osallistuminen sopimusten laatimisprosessiin hankintasopimusten laadun parantamiseksi ja sisällön yhdenmukaistamiseksi.

Materiaaliohjesäännön mahdollistama hankintaprosessi sisältää ns. vaarallisen työyhdistelmän, kun sama henkilö voi tehdä tilauksen, suorittaa vastaanoton ja tehdä laskun asiataarkastuksen. Väärinkäytösriskien vähentämiseksi materiaaliohjesääntöä tulisi muuttaa siten, että se ei mahdollista ns. vaarallisia työyhdistelmiä.

9.2. Laillisuusvalvontahavainnot

Ennen 1.9.2022 voimaan tullutta organisaatiouudistusta Rikosseuraamuslaitoksen laillisuusvalvontatiimi käsitteli eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kanteluratkaisuja, oman aloitteen perusteella antamia ratkaisuja ja tarkastuskertomuksia sekä tarvittaessa myös oikeusministeriön laillisuuskysymyksissä antamia kannanottoja, Rikosseuraamuslaitoksen omia kantelu- ja oikaisuvaatimusratkaisuja, Valtiokonttorin ratkaisuja ja tuomioistuinratkaisuja. Laillisuusvalvontatiimi valitsi Rikosseuraamuslaitoksen johtoryhmän käsiteltäväksi valtakunnallisesti merkityksellisemmät ratkaisut. Johtoryhmä linjasi, mihin toimenpiteisiin ratkaisut antoivat aihetta, ja seurasi päätettyjen toimenpiteiden toteutumista. Uudessa organisaatiossa oikeudellisen ohjauksen matriisiryhmä valmistelee merkitykselliset ratkaisut strategisen johtoryhmän käsiteltäväksi.

Laillisuusvalvontatiimissä ja johtoryhmässä käsiteltiin viime vuonna muun muassa eristämiseen tarkoitettujen sellien olosuhteita. Erityssellien kalustuksen muuttaminen on tarpeen useissa vankiloissa, koska muun muassa sellin sänky ei saa olla lattiatasossa ja vangilla pitää olla mahdollisuus itse huudella wc. Käsiteltävänä oli myös ratkaisuja, joissa resurssien puute on vaikuttanut toiminnan laillisuuteen, sekä hallinnolliseen päätöksentekoon liittyviä ratkaisuja, joissa Rikosseuraamuslaitos on saanut moitteita erityisesti kuulemisen ja päätösten perustelemisen osalta. Laillisuusvalvontatiimi ja johtoryhmä käsitelivät myös alaikäisten sijoittamista koskevaa apulaisoikeusasiamiehen ratkaisua, jossa pyydettiin Rikosseuraamuslaitosta muun muassa selvittämään, miten avolaitoksissa varmistetaan se, että alaikäisen vangit sijoitetaan erilleen aikuisista vangeista, miten varmistetaan alaikäisten tutkintavankien erilleen sijoittaminen aikuisista ja miten heidän oikeutensa varmistetaan.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikössä, oikeusyksikössä ja rikosseuraamusalueilla tuli vireille 191 kantelua. Kanteluiden määrä väheni hieman

edelliseen vuoteen verrattuna. Yleisimpiä kanteluiden aiheita olivat poistumisluvat, tapaamiset, vankilan olosuhteet ja käytännöt sekä sellin ulkopuolinen aika. Eduskunnan apulaisoikeusasiamieheltä saapui yhteensä 51 lausuntopyyntöä.

Rikosseuraamuslaitos teki laillisuustarkastuksia Mikkelin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistoihin, Turun vankilaan, Riihimäen vankilan varmuusosastolle ja Vantaan vankilan matkaselliosastolle. Oma-valvontamenetelmä, joka oli aiemmin otettu käyttöön vankiloissa, otettiin käyttöön myös yhdyskuntaseuraamustoimistoissa.

9.3. Ulkopuolisten organisaatioiden tekemät tarkastukset

Eduskunnan oikeusasiamies toimii YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen mukaisena kansallisena valvontaelimenä. Tähän toimintaan liittyy sekä ennalta ilmoittamattomia että ilmoitettuja tarkastuskäyntejä vankiloihin ja muihin paikkoihin, joissa pidetään tai voidaan pitää vapautensa menettäneitä.

Rikosseuraamuslaitokselle saapuivat vuonna 2022 Kuopion vankilan, Vankiterveydenhuollon Kuopion poliklinikan ja Psykiatrisen vankisairaalan Vantaan yksikön tarkastuspöytäkirjat, jotka koskivat vuonna 2021 tehtyjä tarkastuksia. Vuonna 2022 apulaisoikeusasiamies teki tarkastuksen Kylmäkosken vankilaan.

Kuopion vankilan tarkastuksella apulaisoikeusasiamies piti vankilan toiminnassa myönteisenä hyvää ilmapiiriä ja toimivaa vuorovaikutusta. Apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomioita muun muassa tutkintavankien ja vankeusvankien asuttamiseen samalle osastolle, sellin ulkopuolisen ajan ja mielekkään toiminnan määrään, eristyssellien kokoon ja kalustukseen, ulkoiluolosuhteisiin, esteettömyyteen liittyviin puutteellisuuksiin, vastaanotto-osaston toimintaan ja päätösten puutteelliseen perustelemiseen. Osa Kuopion vankilan tarkastuksen ongelmista kytkeytyi voimavarojen riittämättömyyteen.

Kuopion vankilan poliklinikan tarkastuksella apulaisoikeusasiamies piti myönteisenä sitä, että vangeille oli tarjottu koronarokotteita. Apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomioita käytettävissä olevien resurssien riittävyyteen, vartijoiden hallussa olevien ja vangeille tarvittaessa annettavien kipulääkkeiden käytön seuraamiseen, vankilaan saapuneiden vankien lääkityksen arviointiin ja menettelyyn lääkityksen päättämisessä, vankien tulohaastattelussa potilasasiakirjoihin tehtävien merkintöjen sanamuotoihin ja selkeyteen sekä Kanta-yhteyden puutteen aiheuttaviin haasteisiin.

Psykiatrisen vankisairaalan Vantaan yksikön tarkastuksella apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomioita muun muassa valvontahenkilökunnan koulutukseen ja perehdytykseen, valvontahenkilökunnan työnkuvaan, eristystilojen valvontaan ja vammaisten henkilöiden oikeuksiin.

Kylmäkosken vankilan tarkastuksella havaittiin, että vankien ja henkilökunnan välit olivat hyvät. Henkilökunta kohteli ja suhtautui vankeihin asiallisesti. Apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomioita muun muassa matkasellisosastolle asuttamiseen liittyviin epäkohtiin, tutkintavankien ja vankeusvankien asuttamiseen samalle osastolle, erillään pidettävien vankien osaston olosuhteisiin, vankien perehdyttämisen puutteellisuuteen, päihdeosaston puuttumiseen ja päätöksentekoon liittyviin kysymyksiin. Lisäksi apulaisoikeusasiamies piti tärkeänä selvittää vankilan henkilöstövoimavarojen riittävyyttä ja sen määrää suhteessa muihin vastaaviin vankiloihin.

Aluehallintovirastojen tekemien neljän 2022 työsuojelutarkastusraportin koonti

Helsingin vankila, 3.3.2022 (jälkitarkastus)

Toimintaohje:

- Biologisten vaarojen selvittäminen ja arviointi. Työnantaja on aloittanut biologisten vaarojen selvittämisen ja arvioinnin. Työnantaja ei kuitenkaan ole huomionnut vaarojen selvittämisessä kaikkia biologisia tekijöitä ja työtehtäviä.
- Vaarojen arviointi. Vaarojen arvioinnissa työnantajan on otettava huomioon erityisesti terveydelle vaarallisten tai mahdollisesti vaarallisten biologisten tekijöiden luokittelu, altistumisen todennäköisyys, luonne, määrä ja kesto sekä vaaroille erityisen alttiit työntekijät.

Vantaan vankila, 4.4.2022

Toimintaohje:

- Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi. Työnantajan tulee huomioida vaarojen selvittäminen ja arviointi myös tavanomaisesta poikkeavien työtehtävien osalta.
- Biologisten vaarojen selvittäminen ja arviointi. Työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa oli tunnistettu useita biologisia altisteita. Näitä ei ollut

huomioitu lainkaan biologisten riskien selvittämisessä ja arvioinnissa.

Työterveyshuollon tunnistamat biologiset vaarat on selvitettävä ja arvioitava.

- Biologisille tekijöille altistuneiden luettelo. Työnantajan selvityksen mukaan biologisille tekijöille altistuneiden luettelo pidetään vain Covid-19-viruksen osalta vain virallisen karanteenipäätöksen saaneiden osalta. Työnantaja ei ollut selvillä muista luetteloitavista biologisista altisteista.

Keravan vankila, 2.5.2022

Toimintaohje:

- Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi. Tarkastuksessa on esiintynyt, että työnantajan työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa on puutteita koska työnantajalla ei ole käytössä järjestelmää tai käytäntöä työn vaarojen tunnistamiseen kattavasti ja systemaattisesti, erityisesti työssä esiintyvien psykososiaalisten kuormitustekijöiden ja vaarojen arvioinnin osalta.
- Henkilöhälyttimet. Työnantajan on huolehdittava, että yksintyöskentelytilanteessa työntekijällä on asianmukaiset ja toimivat henkilöhälyttimet. Työnantajan on varmistettava mahdollisuus avun hälyttämiseen.
- Työnantajataso kuvaus vaara- ja uhkatilanteista. Työnantajataso ohjeista puuttui Keravan vankilaa koskien kuvaus vaara- ja uhkatilanteiden ilmenemismuodoista ja konkreettiset toimintaohjeet.
- Psykososiaaliset kuormitustekijät. Työnantajan on selvitettävä työn sisältöön, työn järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyvät tekijät, jotka aiheuttavat terveydelle vaaraa.

Sukevan vankila, 24.10.2022

Toimintaohje:

- Kemikaaliluettelo. Osasta kemikaaleja puuttui käyttöturvallisuustiedotteiden päiväykset, joissakin kemikaaliluetteloissa oli eri lukumäärä kemikaaleja kuin liitteinä olleita käyttöturvallisuustiedotteita, osasta kemikaaleja puuttui huomiosanat ja osasta kemikaaleja puuttui varoitusmerkit tai GHS-numerot. Työnantajan on laadittava kaupanimen mukainen kemikaaliluettelo.

- Kemiallisten tekijöiden riskien arviointi. Osasta riskien arviointeja puuttui työntekijöiden altistumisenkuvaukset ja kaikista riskien arvioinneista kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteiden määräykset tarvittavien henkilönsuojainten suojausluokista ja -ominaisuuksista.
- Henkilönsuojainten tarpeen arviointi ja valinta. Kaikista riskien arvioinneista puuttui kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteiden määräykset tarvittavien henkilönsuojainten suojausluokista ja -ominaisuuksista.

9.4. Keskeiset sisäisen valvonnan kehittämiskohteet vuonna 2023

Rikosseuraamuslaitoksen keskeisimmät riskit

Rikosseuraamuslaitoksen merkittävimiksi riskeiksi vuonna 2022 arvioitiin seuraavat riskit:

1. Henkilöstö

Riskinä on, että koulutetun henkilöstön saatavuusongelmat pahenevat ja sairauspoissaolot pysyvät korkealla tasolla. Nämä vaarantavat kykyä toteuttaa tavoitteiden mukaista vaikuttavaa toimintaa turvallisesti. Riskienhallinnallisena toimenä Rikosseuraamuslaitos laatii strategisen henkilöstösuunnitelman ja toimeenpanee määritellyt toimenpiteet.

2. Resurssit

Keskeiseksi riskiksi arvioidaan toiminnan laajuuteen, käytössä olevaan laitoserakenteeseen ja täytöntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin nähden riittämättömät taloudelliset voimavarat ja henkilöstöresurssit. Nykyinen toiminnan taso ei vastaa Rikosseuraamuslaitokselle asetettuja tavoitteita, lain velvoitteita eikä rikosseuraamusasiakkaiden tarpeita.

3. Asiakastietojärjestelmä Roti

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan ja henkilöstön työssäjaksamiseen erittäin merkittävästi vaikuttava riski on, että Rotin teknisiä virheitä ei saada korjattua ja käytettävyyttä parannettua, eikä Rotin edellyttämiä toimintatapamuutoksia kyetä toteuttamaan. Riskienhallinnallisena toimenä Rotin jatkokehityksessä keskitytään oikeusturvan kannalta olennaisiin ja työnkulkua sujuvoittaviin asioihin.

4. Organisaatiouudistus

Organisaatiouudistuksen ensimmäinen vaihe (Rise 2.0) tuli voimaan 1.9.2022. Toisen vaiheen (Rise 3.0) jälkeen koko organisaatorakenne ja toimintamalli on uudistettu yhtenäiseksi, yhdenmukaiseksi ja toimeenpanokykyisemmäksi. Riskinä organisaatiomuutoksessa on, että johtamista ja toimintatapoja ei kyetä uudistamaan matriisimaisesti toimivaksi. Riskienhallinnallisena toimenä on johdon ja henkilöstön tukeminen sekä kouluttaminen yhteiseen työskentely- ja toimintamalliin.

10. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

10.1. Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvedot

Kirjanpitoyksikössä ei ole ilmennyt vuonna 2022 kirjanpitoyksikön hoidettavana tai vastattavana oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistunutta rikosta.

10.2. Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Takaisinperintää edellyttäviä väärinkäytöksiä ei ole ilmennyt vuonna 2022.

11. Talousarvion toteumalaskelma

Rikosseuraamuslaitoksen talousarvion toteumalaskelma.

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2022	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	1 069 501,18	801 559	801 558,63	0,00	100
11.04.01.	Arvonlisävero	1 069 501,18	801 559	801 558,63	0,00	100
12.	Sekalaiset tulot	27 534,41	68 623	68 623,06	0,00	100
12.25.99.	Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	500,19	28 858	28 857,75	0,00	100
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset		11 179	11 178,80	0,00	100
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot	27 034,22	28 587	28 586,51	0,00	100
13.	Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1 874,85	1 510	1 510,40	0,00	100
13.03.01.	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	1 874,85	1 510	1 510,40	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä		1 098 910,44	871 692	871 692,09	0,00	100

Rikosseuraamuslaitoksen talousarvion toteumalaskelma

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2022 määrärahojen		Tilinpäätös 2022	Vertailu Talousarvio Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2022	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2022	Käyttö vuonna 2022 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	254 398 548,83	248 277 032	229 867 694,03	18 409 337,77	248 277 031,80	0,00	26 613 852,90	255 013 852,90	236 604 515,13	18 409 337,77
25.01.01.	Oikeusministeriön toimintamenot (S2)	55 000,00	67 000	52 061,88	14 938,12	67 000,00	0,00	46 611,54	113 611,54	98 673,42	14 938,12
25.01.29.	Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	18 865 051,83	19 877 032	19 877 031,80		19 877 031,80	0,00				
25.40.01.	Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (S2)	230 778 497,00	223 633 000	206 383 366,90	17 249 633,10	223 633 000,00	0,00	25 236 027,70	248 869 027,70	231 619 394,60	17 249 633,10
	25.40.01.1. Risen toimintamenot	228 778 497,00	221 633 000	206 070 652,68	15 562 347,32	221 633 000,00	0,00	24 861 349,40	246 494 349,40	230 932 002,08	15 562 347,32
	25.40.01.3. Palvelussuhdeasuntojen vuokraosuudet (EK) (enintään)	2 000 000,00	2 000 000	312 714,22	1 687 285,78	2 000 000,00	0,00	374 678,30	2 374 678,30	687 392,52	1 687 285,78
25.40.74.	Avolaitostyöt (S3)	4 700 000,00	4 700 000	3 555 233,45	1 144 766,55	4 700 000,00	0,00	1 331 213,66	6 031 213,66	4 886 447,11	1 144 766,55
	25.40.74.1. Avolaitostyöt	3 000 000,00	3 000 000	2 171 603,05	828 396,95	3 000 000,00	0,00	893 673,97	3 893 673,97	3 065 277,02	828 396,95
	25.40.74.2. Avolaitostyöt kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa (EK) (enintään)	1 700 000,00	1 700 000	1 383 630,40	316 369,60	1 700 000,00	0,00	437 539,69	2 137 539,69	1 821 170,09	316 369,60
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	36 310,00	7 270	7 269,89		7 269,89	0,00	61 414,30	61 414,30	50 235,50	0,00
28.01.29.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)		7 270	7 269,89		7 269,89	0,00				
28.60.12.	Osaamisen kehittäminen (A)	36 310,00									
28.70.22.	Hallinnon palveluiden digitalisoinnin tuki (S3)							61 414,30	61 414,30	50 235,50	0,00
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	85 593,08	44 107	44 107,37		44 107,37	0,00	0,00	44 107,37	44 107,37	0,00
32.30.51.	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (S2)	85 593,08	44 107	44 107,37		44 107,37	0,00		44 107,37	44 107,37	0,00
	32.30.51.07. Palkkatuettu työ, valtionhallinto (KPY)	85 593,08	44 107	44 107,37		44 107,37	0,00		44 107,37	44 107,37	0,00
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	28 440,12	10 664	10 664,13		10 664,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
33.20.50.	Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta javuorottelukorvauksesta (A)	19 497,71	10 664	10 664,13		10 664,13	0,00				
	33.20.50.01. Palkkatuettu työ, valtionhallinto	19 497,71	10 664	10 664,13		10 664,13	0,00				
33.20.52.	Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (A)	8 942,41									
	33.20.52.01. Palkkatuettu työ, valtionhallinto	8 942,41									
Määrärahatilit yhteensä		254 548 892,03	248 339 073	229 929 735,42	18 409 337,77	248 339 073,19	0,00	26 675 267,20	255 119 374,57	236 698 858,00	18 409 337,77

12. Rikosseuraamuslaitoksen talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää tällä liitteellä.

13. Tuotto- ja kululaskelma

Rikosseuraamuslaitoksen tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2022-31.12.2022		1.1.2021-31.12.2021	
Toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan tuotot	2 787 250,09		4 812 932,71	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	713 348,45		581 971,65	
Muut toiminnan tuotot	<u>3 269 228,39</u>	6 769 826,93	<u>3 467 926,41</u>	8 862 830,77
Toiminnan kulut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	13 212 513,33		13 302 624,39	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	77 273,99		312 559,36	
Henkilöstökulut	139 316 336,42		138 051 878,35	
Vuokrat	49 873 515,32		48 551 448,86	
Palvelujen ostot	33 153 934,43		29 498 688,62	
Muut kulut	4 334 988,76		3 328 943,58	
Valmisteverastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-71 586,79		217 268,48	
Valmistus omaan käyttöön (-)	-1 703 001,39		-366 454,16	
Poistot	<u>2 341 986,78</u>	<u>-240 535 960,85</u>	<u>869 595,77</u>	<u>-233 766 553,25</u>
Jäämä I		-233 766 133,92		-224 903 722,48
Rahoitustuotot ja -kulut				
Rahoitustuotot	6 456,46		9 839,88	
Rahoituskulut	<u>-67 400,65</u>	-60 944,19	<u>-319 120,70</u>	-309 280,82
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Satunnaiset tuotot	58 867,21		12 387,15	
Satunnaiset kulut	<u>-590,08</u>	<u>58 277,13</u>	<u>-43 180,42</u>	<u>-30 793,27</u>
Jäämä II		-233 768 800,98		-225 243 796,57
Siirtotalouden tuotot ja kulut				
Kulut				
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	<u>2 749 290,64</u>	<u>-2 749 290,64</u>	<u>2 527 950,98</u>	<u>-2 527 950,98</u>
Jäämä III		-236 518 091,62		-227 771 747,55
Tuotot veroista ja pakollisista maksuista				
Perityt arvonlisäverot	801 558,63		1 069 501,18	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-19 883 581,69</u>	<u>-19 082 023,06</u>	<u>-18 864 702,09</u>	<u>-17 795 200,91</u>
Tilikauden tuotto-/kulujäämä		<u>-255 600 114,68</u>		<u>-245 566 948,46</u>

14. Tase

Rikosseuraamuslaitoksen tase

	31.12.2022	31.12.2021
Vastaavaa		
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	6 171,00
Muut pitkävaikutteiset menot	37 394 547,31	0,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>4 953,38</u>	<u>24 339 856,13</u>
	37 399 500,69	24 346 027,13
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	75 325,21	79 545,71
Koneet ja laitteet	4 417 153,98	3 664 346,18
Kalusteet	38 047,43	50 949,82
Muut aineelliset hyödykkeet	17 875,00	17 875,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>707 765,00</u>	<u>542 681,20</u>
	5 256 166,62	4 355 397,91
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset		
Käyttöomaisuusarvopaperit	<u>42 805,78</u>	<u>42 805,78</u>
	42 805,78	42 805,78
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä	42 698 473,09	28 744 230,82
Vaihto- ja rahoitusomaisuus		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	495 984,72	572 282,25
Keskeneräinen tuotanto	66 952,59	86 625,58
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>744 648,92</u>	<u>654 365,60</u>
	1 307 586,23	1 313 273,43
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	586 026,10	561 118,46
Siirtosaamiset	16 000,91	27 251,64
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 050 605,24	212 941,98
Ennakkomaksut	<u>90,00</u>	<u>0,00</u>
	1 652 722,25	801 312,08
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat		
Kassatilit	76 162,40	83 509,25
Kirjanpitoyksikön tulotilit	0,00	920,40
Kirjanpitoyksikön menotilit	-759,04	-615,06
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>11 557,50</u>	<u>0,00</u>
	86 960,86	83 814,59
Vaihto- ja rahoitusomaisuus yhteensä	3 047 269,34	2 198 400,10
Vastaavaa yhteensä	<u>45 745 742,43</u>	<u>30 942 630,92</u>

	31.12.2022	31.12.2021
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Valtion pääoma		
Valtion pääoma 1.1.1998	269 413 004,89	269 413 004,89
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-273 672 768,87	-272 968 391,61
Pääoman siirrot	268 370 106,68	244 862 571,20
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	<u>-255 600 114,68</u>	<u>8 510 228,02</u>
		<u>-245 566 948,46</u>
		-4 259 763,98
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	10 704,33	0,00
Ostovelat	6 919 404,30	6 229 572,24
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	2 522 280,44	2 732 030,97
Edelleen tilittävät erät	4 171 505,15	2 917 997,41
Siirtovelat	23 611 252,19	23 316 983,32
Muut lyhytaikaiset velat	<u>368,00</u>	<u>5 810,96</u>
	<u>37 235 514,41</u>	<u>35 202 394,90</u>
Vieras pääoma yhteensä	37 235 514,41	35 202 394,90
Vastattavaa yhteensä	<u>45 745 742,43</u>	<u>30 942 630,92</u>

15. Liitetiedostot

15.1. Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Ydintoiminnot muuttuivat 1.5.2022 lukien, jolloin uusi asiakastietojärjestelmä Roti otettiin käyttöön. Samalla myös vangeille ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaille maksettavien korvausten järjestelmä vaihtui Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen Palkeiden omistamaan järjestelmään.

Organisaatio muuttui 1.9.2022 lukien, jolloin rikosseuraamusalueet ja ns. valtakunnalliset yksiköt lakkasivat olemasta. Organisaatiomuutoksessa mm. hallintoa ja hankintoja keskitettiin.

Ydintoimintojen muuttuminen 1.5. lukien ja organisaatiomuutos 1.9. lukien vaikuttaa toimintakertomuksen laskelmien vertailtavuuteen aikaisempiin vuosiin sekä tuleviin.

Tuloslaskelma

Liikekirjanpidon tili 51000010 Viivästyskorot ja -maksut sisältävät 61 994,87 euroa työaikalainsäädäntöön liittyvän oikeudenkäyntiasian sovinnollisen ratkaisun kuluja.

Liikekirjanpidon tili 82610000 Valtionosuus käyttötalous, kotitaloudet korjattu 2 754 989,84 euroa liikekirjanpidon tilille 82630000 Muut siirtotalouden kulut, käyttötalous.

Tilinpäätösaikataulusta, laskuttajista sekä laskujen tarkastamisista ja hyväksymisistä johtuvista syistä on vuoden 2022 kirjanpitoon kirjattu vuodelle 2021 kuuluvia matka- ja kululaskuja yhteensä 38 070,60 euroa ja ostolaskuja 2 653,98 euroa. Vuonna 2021 ansaittuja palkkoja maksettiin vuoden 2022 kirjanpitoon yhteensä 2 088 969,49 euron arvosta ja vankipalkkoja 11 132,10 euron arvosta.

Tase

Hallinnan siirtoina siirrettiin Suomenlinnan hoitokunnalle 454 724,21 euron arvosta kansallisomaisuutta ja rakennuksia.

Ennakkoa on kirjattu Riihimäen konepajasäätiön osalta taseeseen 10 704,33 euron verran.

Aikaisempiin vuosiin kohdistuvien virheiden korjaukset

Vuonna 2022 korjattiin keskeneräiseen käyttöomaisuuteen 353 106,86 euroa ja käyttöomaisuuteen 25 950,00 vuoden 2021 suoraan kuluiksi kirjattuja laskuja.

Liite: 5 Henkilöstökulujen erittely

Palkkojen maksuaikataulun vuoksi vuoden 2023 kirjanpitoon kohdentui vuodelle 2022 kuuluvia palkkoja yhteensä 2 088 969,49 euron arvosta ja vankipalkkoja 11 132,10 euron arvosta. Henkilöstökulut sisältävät 743 235,35 euroa työaikalainsäädäntöön liittyvän oikeudenkäyntiasian sovinnollisen ratkaisun kuluja.

Liite 7 Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liitteessä on ilmoitettu tiedot vain niistä kansallis- ja käyttöomaisuushyödykkeistä sekä käyttöomaisuusarvopapereista ja muista pitkäaikaisista sijoituksista, joiden hankintamenoja ei ole vielä tilikauden alkaessa kokonaan kirjattu poistoina kuluiksi.

Asiakastietojärjestelmä Roti aktivoitiin 31.5. viitepäivämäärällä 25 026 847,63 euroa ja 31.12. viitepäivämäärällä 13 827 599,13 euroa, vuonna 2022 yhteensä 38 854 446,76 euroa.

15.2. Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2022	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.25.99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot (nettobud)	Bruttotulot		28 857,75		
	Bruttomenot		0,00		
	Nettotulot	28 858	28 857,75	0,00	100

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2022 määrärahojen		Tilinpäätös 2022	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2022	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2022	Käyttö vuonna 2022 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
25.01.01. Oikeusministeriön toimintamenot (Siirtomääräraha 2 v.)	Bruttomenot	55 000,00		52 061,88		67 000,00				98 673,42	
	Bruttotulot	0,00									
	Nettomenot	55 000,00	67 000	52 061,88	14 938,12	67 000,00	0,00	46 611,54	113 611,54	98 673,42	14 938,12
25.40.01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (Siirtomääräraha 2 v.)	Bruttomenot	239 637 214,13	229 483 000	213 135 156,88		230 384 789,98				238 371 185,18	
	Bruttotulot	8 858 717,13	5 850 000	6 751 789,98		6 751 789,98				6 751 790,58	
	Nettomenot	230 778 497,00	223 633 000	206 383 366,90	17 249 633,10	223 633 000,00	0,00	25 236 027,70	248 869 027,70	231 619 394,60	17 249 633,10
33.20.52. Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (Arviomääräraha)	Bruttomenot	8 942,41									
	Bruttotulot	0,00									
	Nettomenot	8 942,41									

15.3. Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää liitteellä 3.

15.4. Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		11 178,80
Vuosi 2020		11 178,80
28.70.22. Hallinnon palveluiden digitalisoinnin tuki	11 178,80	
Pääluokat yhteensä		11 178,80
Vuosi 2020		11 178,80

15.5. Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Henkilöstökulujen erittely	2022	2021
Henkilöstökulut	114 838 772,34	113 405 444,47
Palkat ja palkkiot	114 285 265,83	112 754 957,91
Tulosperusteiset erät		
Lomapalkkavelan muutos	553 506,51	650 486,56
Henkilöstösivukulut	22 849 335,07	22 800 617,12
Eläkekulut	20 234 727,14	19 865 251,94
Muut henkilösivukulut	2 614 607,93	2 935 365,18
Yhteensä	137 688 107,41	136 206 061,59
Johdon palkat ja palkkiot, josta	1 340 070,33	2 978 774,15
- tulosperusteiset erät		
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	3 020,00	4 740,00
Johto	660,00	3 000,00
Muu henkilöstö	2 360,00	1 740,00
	2022	2021
Vankipalkat	1 628 229,01	1 845 816,76
Yhteensä	1 628 229,01	1 845 816,76
Henkilöstökulut yhteensä	139 316 336,42	138 051 878,35

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistus Rise 2.0 muutti organisaatiota olennaisesti ja johdon määrä pieneni.

15.6. Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kirjanpitoyksikössä yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen pitoajan mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintamenosta. Varainhoitovuoden aikana ei ole tehty muutoksia poistosuunnitelmaan.

Suunnitelman mukaiset poistoajat ovat:

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kirjanpitoyksikössä yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen pitoajan mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintamenosta. Varainhoitovuoden aikana ei ole tehty muutoksia poistosuunnitelmaan.

Suunnitelman mukaiset poistoajat ovat:

Omaisuusryhmä	KOM-luokka	Poisto- menetelmä	Poistoaika vuotta	Vuotuinen poisto %	Jäännösarvo € tai %
Aineettomat hyödykkeet					
112 Aineettomat oikeudet					
11200000 Ostetut valmisohjelmistot ja tietojärjestelmät	1120020	Tasapoisto	3	33,33	0 %
114 Muut pitkävaikutteiset menot					
11400000 Itse valmistetut ja teetetyt tietojärjestelmät	1140010	Tasapoisto	5	20	0 %
11400000 Itse valmistetut ja teetetyt tietojärjestelmät	1140020	Tasapoisto	10	10	0 %
119 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat					
11900000 Ennakkomaksut aineettomasta käyttöomaisuudesta	1191010	Ei poisteta			
Aineelliset hyödykkeet					
122 Rakennukset					
12290000 Muut rakennukset	1229010	Tasapoisto	20	5	0 %
125-126 Koneet ja laitteet					
12500000 Autot ja muut maankuljetusvälineet	1250010	Tasapoisto	5	20	0 %
12510000 Laivat ja muut vesikuljetusvälineet	1251010	Tasapoisto	7	14,28	0 %
12530000 Raskaat työkoneet	1253020	Tasapoisto	10	10	0 %
12530000 Raskaat työkoneet	1253030	Tasapoisto	15	6,66	0 %
12540000 Kevyet työkoneet	1254010	Tasapoisto	7	14,28	0 %
12540000 Kevyet työkoneet	1254020	Tasapoisto	5	20	0 %
12550000 ICT-laitteet	1255020	Tasapoisto	5	20	0 %
12560000 Toimistokoneet ja laitteet	1256010	Tasapoisto	5	20	0 %
12570000 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	1257010	Tasapoisto	5	20	0 %
12580000 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	1258010	Tasapoisto	5	20	0 %
12600000 Muut tutkimuslaitteet	1260040	Tasapoisto	10	10	0 %
12690000 Muut koneet ja laitteet	1269010	Tasapoisto	5	20	0 %
12690000 Muut koneet ja laitteet	1269020	Tasapoisto	10	10	0 %
127 Kalusteet					
12700000 Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet					
12700000 Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	1270010	Tasapoisto	5	20	0 %
12790000 Muut kalusteet	1270020	Tasapoisto	7	14,28	0 %
128 Muut aineelliset hyödykkeet					
12800000 Taide-esineet	1280010	Ei poisteta			
129 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat					
12990000 Muut keskeneräiset aineelliset käyttöomaisuushankinnat	1299010	Ei poisteta			
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset					
130 Käyttöomaisuusarvopaperit					
13010000 Osakeyhtiöiden osakkeet	1301010	Ei poisteta			
13030000 Muut osuudet	1303010	Ei poisteta			

15.7. Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisvaikutteisten menojen poistot

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkäaikaisvaikutteisten menojen poistot

	Aineettomat hyödykkeet			Yhteensä
	112 Aineettomat oikeudet	114 Muut pitkävaikutteiset menot	119 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	
Hankintameno 1.1.2022	31 736,56	0,00	24 339 856,13	24 371 592,69
Lisäykset	0,00	38 854 446,76	14 519 544,01	53 373 990,77
Vähennykset	0,00	0,00	-38 854 446,76	-38 854 446,76
Hankintameno 31.12.2022	31 736,56	38 854 446,76	4 953,38	38 891 136,70
Kertyneet poistot 1.1.2022	-25 565,56	0,00	0,00	-25 565,56
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	-6 171,00	-1 459 899,45	0,00	-1 466 070,45
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2022	-31 736,56	-1 459 899,45	0,00	-1 491 636,01
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2022	0,00	37 394 547,31	4 953,38	37 399 500,69

	Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä
	122 Rakennukset	125-126 Koneet ja laitteet	127 Kalusteet	128 Muut aineelliset hyödykkeet	129 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	
Hankintameno 1.1.2022	84 409,96	6 527 608,59	82 775,19	17 875,00	505 000,00	7 217 668,74
Lisäykset	0,00	1 635 289,88	0,00	0,00	1 499 531,09	3 134 820,97
Vähennykset	0,00	-17 015,00	0,00	0,00	-1 296 766,09	-1 313 781,09
Hankintameno 31.12.2022	84 409,96	8 145 883,47	82 775,19	17 875,00	707 765,00	9 038 708,62
Kertyneet poistot 1.1.2022	-4 864,25	-2 886 951,05	-31 825,37	0,00	0,00	-2 923 640,67
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	17 015,00	0,00	0,00	0,00	17 015,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	-4 220,50	-852 456,27	-12 902,39	0,00	0,00	-869 579,16
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	-6 337,17	0,00	0,00	0,00	-6 337,17
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2022	-9 084,75	-3 728 729,49	-44 727,76	0,00	0,00	-3 782 542,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2022	75 325,21	4 417 153,98	38 047,43	17 875,00	707 765,00	5 256 166,62

Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset

	130 Käyttöomaisuusarvopap erit	
Hankintameno 1.1.2022	42 805,78	42 805,78
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2022	42 805,78	42 805,78
Kertyneet poistot 1.1.2022	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2022	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2022	42 805,78	42 805,78

15.8. Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot ja -kulut	2022	2021	Muutos 2022–2021
Rahoitustuotot			
Korot euromääräisistä saamisista	5 284,66	8 044,14	-2 759,48
Osingot	1 510,40	1 874,85	-364,45
Muut rahoitustuotot	-338,60	-79,11	-259,49
Rahoitustuotot yhteensä	6 456,46	9 839,88	-3 383,42
Rahoituskulut			
Korot euromääräisistä veloista	67 400,65	1 914,57	65 486,08
Muut rahoituskulut	0,00	317 206,13	-317 206,13
Rahoituskulut yhteensä	67 400,65	319 120,70	-251 720,05
Netto	-60 944,19	-309 280,82	248 336,63

15.9. Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää liitteellä 9.

15.10. Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	Kappalemäärä	Markkina-arvo	31.12.2022				Saadut osingot	31.12.2021	
			Kirjanpitoarvo	Omistus- osuus %	Myyntioikeuksien alaraja %			Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
osuudet	1 085		42 805,78						42 805,78
Pirkanmaan Luomutuottajat Oy	1		168,00						168,00
Osuuskunta Sataluomu, Pori	1		168,00						168,00
Elix Oil Oy, Somero	12		2 018,00						2 018,00
Osuuskunta Jalostuspalvelu	1		200,00						200,00
Osuuskunta Lihakunta	1		2467,00						2467,00
Osuuskunta Pohjolan Maito	1 069		37 784,78				1 510,40		37 784,78
Finnamyl Oy	5		0,00						0,00
Osakkeet ja osuudet yhteensä			42 805,78				1 510,40		42 805,78

15.11. Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää liitteellä 11.

15.12. Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio- menot 2022	Määräraha- tarve 2023	Määräraha- tarve 2024	Määräraha- tarve 2025	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	50 276 276,69	55 749 568,25	80 838 571,82	5 788 743,36	8 501 502,38	150 878 385,82

15.13. Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää liitteellä 13.

15.14. Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää liitteellä 14.

15.15. Liite 15: Velan muutokset

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää liitteellä 15.

15.16. Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole esitettävää liitteellä 16.

15.17. Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Täydentäviä tietoja sisältyy toimintakertomuksen laskelmien muihin tietoihin.

Kirjanpitoyksikön tilintarkastuksesta vastaa Valtiontalouden tarkastusvirasto, joka antaa tarkastuksesta tilintarkastuskertomuksen.

15.18. Liite 18: Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sekä kuvaus kustannuslaskelman periaatteista

Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sekä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista	
	1 000 euroa
Tuotot	
Kilpailullisen toiminnan myyntituotot	2 519
Kilpailullisen toiminnan muut tuotot	730
Tuotot yhteensä	3 249
Kokonaiskustannukset	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 262
Henkilöstökustannukset	5 690
Vuokrat	126
Palvelujen ostot	555
Muut erilliskustannukset	549
Erilliskustannukset yhteensä	8 182
Tukitoimintojen kustannukset	8 344
Poistot	83
Korot	0
Muut yhteiskustannukset	0
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	8 427
Kokonaiskustannukset yhteensä	16 609
Tulos	-13 360
Käytetty MPL 7.1 §:n mukainen hintatuki	0
Tulos hintatuen jälkeen	-13 360
Käytettävissä ollut MPL 7.1 §:n mukainen hintatuki	0

Kuvaus kustannuslaskelman periaatteista

Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sisältää seuraavien toimintojen toteutumat:

1510270100 Myymälät ja markkinointi	1510270200 Auto- ja konekorjaustyöt
1510270300 Tekstiili ja vaatehuolto	1510270400 Pesula
1510270500 Käsi- ja taideteollisuus	1510270600 Puusepäntyöt
1510270700 Rakennuspuusepäntyöt	1510270800 Graafiset työt
1510270900 Metallityöt	1510271000 Kilpityöt
1510271100 Peltoviljely	1510271200 Kasvihuoneviljely
1510271300 Karjatalous	1510271400 Metsätalous
1510271500 Pakkaus ja kokoonpanotyöt	1510271600 Muu työtoiminta.
1510530130 Tekstiili ja pesula	1510530140 Karjatalous
1510530150 Maatalous	1510530160 Metsätalous
1510530170 Puutarha	1510530180 Tekstiili- ja muotiala
1510530190 Rakennusala	1510530200 Puuala
1510530210 Metalliala	1510530220 Kilpityöt
1510530230 Pakkaus- ja kokoonpanoala	1510530240 Käsi- ja taideteollisuus
1510530260 Kirjastoala	1510530270 Auto- ja korjaamoala
1510530280 Kauppa- ja liiketoiminta	1510530290 Graafinen ala
1510530300 Monialaiset työpajat	1510530350 Työtoiminnan yhteiset ja markkinointi

Tukitoimintojen kustannukset sisältävät työtoiminnan toimitilakustannukset sekä osuuden yhteiskustannuksista, kuten hallinnosta.

16. Allekirjoitus

Tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 28.2.2023.

Pääjohtaja

Arto Kujala

Johtaja

Teijo Mustonen